ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Τὰ πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 39ον. ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 1923. Ἀριθ. 9.

ΘΥΣΙΑ ΚΑΙ ΜΙΣΘΑΠΟΔΟΣΙΑ

«Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπε πρὸς Αὐτόν, Ἰδοὺ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ Σοὶ ἠκολουθήσαμεν· τί λοιπὸν θέλει εἶσθαι εἰς ἡμᾶς;»
(Ματθ. ιθ΄. 27-30).

Οἱονδήποτε ἔργον ἢ ἐπιχείρησιν καὶ ἂν ἀναδεχθῇ τις, εἶναι δίκαιον καὶ λογικὸν καὶ συμφέρον νὰ τὴν ***ἐξετάσῃ*** *ἀπὸ ὅλας τὰς ἀπόψεις καὶ νὰ* ***σταθμίσῃ*** *ὅσον δύναται ἀκριβέστερον τὴν ἀξίαν της καὶ τὰ πιθανὰ ἀποτελέσματά της, πρὶν ἢ ἄρξηται αὐτῆς (Λουκ. ιδ΄. 28-30). Ὅσον δὲ σπουδαιοτέρα καὶ μεγαλειτέρα εἶναι ἡ ἐπιχείρησις, τόσον μεγαλείτερον καὶ ἐπιτακτικώτερον εἶναι τὸ καθῆκον τῆς τοιαύτης ἐκ τῶν προτέρων σταθμίσεως καὶ ἐξετάσεως αὐτῆς.*

Τοιαύτη τις εἶναι ἀναμφιβόλως καὶ ἡ ὑπόθεσις τῆς ***θρησκείας****, ἥτις εἶναι τὸ ἓν ἐκεῖνο πρᾶγμα, τοῦ ὁποίου πᾶς ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην. Προκειμένου περὶ παντὸς ἄλλου ζητήματος, οἱ ἄνθρωποι σκέπτονται καὶ ἐξετάζουν καὶ σταθμίζουν πάντα τὰ ὑπὲρ καὶ κατά, τὰ ὀφέλη καὶ τὰς ζημίας καὶ τὰς ἐν γένει ἐνδεχομένας συνεπείας. Ὁ χειρώναξ, ὁ ἔμπορος, ὁ βιομήχανος, ὁ λόγιος, ὁ στρατιώτης, κλπ. οὕτω πράττουν καὶ οὕτως ἀποφασίζουν νὰ ἐπιδοθοῦν εἰς τὸ στάδιόν των. Σπάνια εἶναι τὰ παραδείγματα ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἀρκοῦνται μὲ τὴν θέσιν καὶ τὸ ἐπάγγελμα τῶν γονέων των. Οἱ πλεῖστοι ἐξετάζουν μήπως ὑπάρχῃ ἄλλο ἐπάγγελμα, τὸ ὁποῖον θὰ τοῖς προσπορίσῃ μεγαλείτερα κέρδη καὶ ὠφελήματα. Ἐὰν δὲ δι' ἕνα ἢ δι' ἄλλον λόγον ἀναγκασθοῦν νὰ ἀκολουθήσουν τὸ ἐπάγγελμα τῶν γονέων των, θὰ προσπαθήσουν νὰ εὕρουν τὸν τρόπον νὰ βελτιώσουν καὶ νὰ εὐρύνουν τὰς ἐργασίας των, καὶ θὰ φροντίσουν ὥστε τὰ τέκνα των νὰ ἀποκτήσουν θέσιν καὶ ἐπάγγελμα ἔτι καλλίτερον τοῦ ἰδικοῦ των.*

Μόνον προκειμένου περὶ τῆς θρησκείας φαίνονται οἱ ἄνθρωποι ***τελείως ἀδιαφοροῦντες*** *καὶ ἀρκοῦνται εἰς ὅ,τι* ***παρέλαβον ἀπὸ τοὺς γονεῖς των****, ἔστω καὶ ἂν βλέπουν ὀφθαλμοφανῶς ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶναι παράλογον καὶ ἐπιζήμιον δι' αὐτούς.*

Ἀλλ' ἡ θρησκεία, ἀδελφοί μου, εἶναι δι' ἕκαστον ἄνθρωπον ***τὸ οὐσιωδέστατον ζήτημα****, διότι ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτῶνται οὐ μόνον τὰ* ***πρόσκαιρα*** *— τὰ παρόντα — ἀλλὰ καὶ τὰ* ***αἰώνια****, τὰ μέλλοντα, συμφέροντά του. Ἑπομένως πρέπει ἕκαστος ἄνθρωπος οὐ μόνον τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς θρησκείας νὰ γνωρίσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ σταθμίσῃ καλῶς τὸ τί θὰ τῷ στοιχίσῃ ἡ ἀποδοχὴ αὐτῆς,* ***τί*** *δηλονότι* ***θὰ***

κερδήση καὶ τί θὰ ζημιωθῇ, ἀποδεχόμενος τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ θρησκευτικὸν σύστημα καὶ οὕτως ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῶν συνεπειῶν τῆς πράξεώς του, ἑκουσίως καὶ ἐλευθέρως νὰ ἐγκολπωθῇ αὐτό, ἀπορρίπτων πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀσυμβίβαστόν πρὸς αὐτό.

Εἰς τὴν προκειμένην περικοπὴν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου ἔχομεν μίαν συνδιάλεξιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ, ἐπακολουθήσασαν εὐθὺς μετὰ τὴν συνάντησιν τοῦ Κυρίου μὲ τὸν πλούσιον ἐκεῖνον νεανίσκον, ὅστις εἶχε κτήματα πολλὰ καὶ ἐπομένως δὲν ἔστεργε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδόν, ἣν τῷ ὑπέδειξεν ὁ Χριστός. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὁ Κύριος ἡμῶν διεκήρυξε μίαν μεγάλην ἀλήθειαν, ἀφορῶσαν εἰς πάντα ἄνθρωπον: **Ὅτι δηλ. τὰ πλούτη, τὰ κοσμικὰ ἀγαθά**, τὰ ὁποῖα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τόσον ἀγαποῦν καὶ μετὰ τόσου κόπου καὶ μόχθου ἐπιδιώκουν, **καθιστοῦν δυσκολωτάτην τὴν εἴσοδον τῶν κατεχόντων αὐτὰ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν**, ἤτοι **τὴν σωτηρίαν των**. Ἡ τοιαύτη διακήρυξις φυσικῶς ἐτάραξε τοὺς μαθητάς, οἵτινες εἶχον, ὡς φαίνεται, διάφορον ἰδέαν περὶ τῆς ἀξίας καὶ σπουδαιότητος τοῦ πλούτου, καὶ τοὺς ἔφερεν εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἀναφωνήσουν: «Τίς λοιπὸν δύναται νὰ σωθῇ;» Ἤτοι, ἐὰν οὕτως ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ οἱ κατέχοντες τὰ πλούτη καὶ τὴν ἐκ τούτων ἀπορρέουσαν ἐπιρροὴν καὶ σημαντικὴν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ δυσκόλως δύνανται νὰ σωθοῦν, ποῖος δύναται νὰ ἐλπίζῃ σωτηρίαν; Οὐχὶ βεβαίως οἱ πτωχοί, οἵτινες δὲν ἔχουσι ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι!

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ὁ Χριστὸς ἀπαντᾷ: «Παρ' ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατον εἶναι· παρὰ τῷ Θεῷ ὅμως τὰ πάντα εἶναι δυνατά». Δηλαδή, **διὰ τῆς ἰδίας ἑαυτῶν δυνάμεως εἶναι ἀδύνατον οἱ ἄνθρωποι νὰ κερδήσουν τὴν σωτηρίαν των·** διότι οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐπιτύχῃ εἴτε δι' ἑαυτοῦ εἴτε δι' ἄλλου τινὸς τὴν **μεταβολὴν** ἐκείνην τῆς καρδίας του, **ἥτις εἶναι ἀπαραίτητος** διὰ τὴν σωτηρίαν του. Οὐδεὶς δύναται νὰ μαλάξῃ τὴν σκληρὰν καρδίαν ἢ νὰ κάμψῃ τὴν ἄκαμπτον θέλησιν τοῦ ἀνθρωπίνου Ἐγώ. Παρὰ τῷ Θεῷ ὅμως τὰ πάντα εἶναι δυνατά, ἐπομένως καὶ ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ὅθεν καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἀποπεράτωσις τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας ἐξαρτᾶται ἐντελῶς ἐκ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Πέτρος, ὅστις πάντοτε εἶχε πρωτοβουλίαν μεταξὺ τῶν μαθητῶν, λαβὼν ἐκ τούτου ἀφορμὴν ἠρώτησε τότε τὸν Κύριον, εἰπών: «Εἰς τὸν νεανίσκον ἐκεῖνον ὑπεσχέθης νὰ δώσῃς θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, ἐὰν ἐπώλει καὶ διεμοίραζε τὰ ὑπάρχοντά του καὶ σὲ ἠκολούθει. Εἰς ἡμᾶς, λοιπόν, οἱ ὁποῖοι ἀφήκαμεν τὰ πάντα καὶ σὲ ἠκολουθήσαμεν, τί ὑπόσχεσαι; Ναί μὲν δὲν ἐθυσιάσαμεν πλούτη οὔτε κτήματα πολλά, ὡς εἶχεν ὁ νέος ἐκεῖνος. Ἀλλ' ὅμως πᾶν ὅ,τι εἴχομεν, ὅλην ἡμῶν τὴν περιουσίαν, τὰ πλοῖα καὶ τὰ δίκτυα, καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς γονεῖς μας ἀφήκαμεν χάριν Σοῦ καὶ Σὲ ἠκολουθήσαμεν. Τί λοιπὸν θὰ κάμῃς εἰς ἡμᾶς δι' ὅλα ταῦτα;»

Ὁ ἄνθρωπος ἐκ φύσεως ἀποβλέπει πάντοτε εἰς τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ **συμφέρον**. Εἶναι τὸ ὁρμέμφυτον τῆς **αὐτοσυντηρήσεως** καὶ τῆς **προόδου**, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ Δημιουργὸς ἐνεφύτευσεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν ἐπέπληξε τὸν Πέτρον διὰ τὴν ἐρώτησίν του ταύτην, ἀλλὰ τοὐναντίον διεκήρυξεν

*ὅτι **πᾶς ἄνθρωπος**, ὅστις γίνῃ μαθητής Του, **θὰ λάβῃ τὴν ἀμοιβὴν τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῶν θυσιῶν του**. «Πᾶς ὅστις ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκα τοῦ ὀνόματός Μου, ἑκατονταπλασίονα θέλει κληρονομήσει» (ἐδ. 29). Καὶ ἀλλαχοῦ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ λέγεται ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐπροτίμησε νὰ συγκακουχῆται μετὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ μᾶλλον ἢ νὰ ἔχῃ πρόσκαιρον ἀπόλαυσιν ἁμαρτίας «διότι ἀπέβλεπε διὰ πίστεως εἰς τὴν **μισθαποδοσίαν**» (Ἑβρ. ια'. 26). Καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ λέγει ὁ Παῦλος ὅτι «ὑπὲρ τῆς προκειμένης Αὐτῷ χαρᾶς ὑπέφερε σταυρὸν, καταφρονήσας τὴν αἰσχύνην καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ» (Ἑβρ. ιβ'. 2). Καὶ ὁ Παῦλος περὶ ἑαυτοῦ γράφει: «Ἓν δὲ πράττω, τὰ μὲν ὀπίσω λησμονῶν, πρὸς δὲ τὰ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, τρέχω πρὸς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως» (Φιλιππ. γ'. 14).*

*Οὕτω λοιπὸν ἡ **μισθαποδοσία** τίθεται σαφῶς ἐνώπιον ἡμῶν ὑπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ρητῶς δὲ ἐνθαρρυνόμεθα νὰ ἐξετάζωμεν τί θὰ κερδήσωμεν διὰ τὰς θυσίας ἡμῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ· καὶ μᾶς παρέχεται ἡ διαβεβαίωσις ὅτι ἐὰν ζημιωθῶμεν τὰ πάντα ἀκολουθοῦντες τὸν Χριστόν, **τοῦτο θὰ ἦναι διὰ τὸ συμφέρον ἡμῶν**, διότι θὰ κερδήσωμεν ἀπείρως περισσότερα τῶν ὅσα ἐθυσιάσαμεν.*

*Ὅθεν ὁ Κύριος ἡμῶν, ἀντὶ νὰ ἐπιτιμήσῃ τὸν Πέτρον διὰ τὴν ἐρώτησίν του, τῷ ἀποκρίνεται: «Ἀληθῶς σοὶ λέγω, ὅτι σεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς δόξης αὐτοῦ, θέλετε καθίσει καὶ σεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνων, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ»· Ἐν ἄλλοις λόγοις, «σεῖς οἱ ἀφήσαντες τὰ πάντα ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὸ ὄνομά Μου, θέλετε καθέξει θέσιν ὑψηλὴν καὶ ἐπίζηλον ἐν τῇ οὐρανίῳ Μου βασιλείᾳ· θέλετε εἶσθαι συμπάρεδροί Μου ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅταν θὰ κρίνω ζῶντας καὶ νεκροὺς ἐν δικαιοσύνῃ. Εἰς πάντα δέ, ὅστις ἀφῆκε κοσμικὰ ἀγαθὰ καὶ κοσμικοὺς δεσμοὺς χάριν Ἐμοῦ, θέλω δώσει ἑκατονταπλάσια ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ καὶ ζωὴν αἰώνιον ἐν τῷ μέλλοντι κόσμῳ. Ἐὰν ἀφῆκαν συγγενεῖς ἢ οἰκείους ἢ φίλους δι' Ἐμέ, θὰ τοῖς δώσω **ἄλλους τοιούτους πολὺ καλλιτέρους**. Ἐὰν ἀφῆκαν κτήματα, χρήματα καὶ ἄλλα ὑλικὰ πράγματα, θὰ τοῖς δώσω **πλούτη πνευματικὰ ἀπείρως πολυτιμώτερα**. Θὰ ἔχουν τὰ χαρίσματα τοῦ Θείου Πνεύματος καὶ τὰς ὑψίστας πνευματικὰς ἀπολαύσεις εἰς τὰς καρδίας των. Θὰ ἔχουν τὴν εἰρήνην, τὴν χαράν, τὴν κοινωνίαν μὲ τὸν Θεόν, τὴν υἱοθεσίαν ἐκ μέρους Αὐτοῦ. Θὰ ἔχουν καθ' ἑκάστην μᾶλλον ἐλευθέραν τὴν προσαγωγὴν πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα, πληρεστέρας ἀποκαλύψεις τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ, εὐρυτέρους καὶ ὑψηλοτέρους πνευματικοὺς ὁρίζοντας, γλυκυτέραν πρόγευσιν τῆς δόξης, ἥτις τοὺς ἀναμένει πέραν τοῦ τάφου».*

*Ὡς δὲ νὰ μὴ ἤρκουν πάντα ταῦτα, ὁ Χριστὸς ὑπόσχεται νὰ χαρίσῃ εἰς αὐτοὺς καὶ **ζωὴν αἰώνιον** —ἤτοι, τὴν μετὰ θάνατον αἰωνίαν μακαριότητα ἐν τῇ ἐνδόξῳ παρουσίᾳ τοῦ Θεοῦ. Ὁποῖαι ἀμοιβαὶ εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸν Χριστὸν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ! Καὶ ὅμως πόσον ὀλίγοι ἐκ τῶν ἀνθρώπων τὰς ἐκτιμῶσι! Δι' ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ὅστις πιστεύει εἰς τὰς ὑποσχέσεις ταύτας τοῦ Χριστοῦ, βεβαίως οὐδὲν*

πρᾶγμα θὰ ἦναι τόσον μέγα ἢ τόσον δύσκολον, καμμία θυσία δὲν θὰ ἦναι τόσον βαρεῖα, τίποτε ἐγκόσμιον δὲν θὰ ἦναι τόσον πολύτιμον, ὥστε νὰ μὴ τὸ θυσιάσῃ καὶ νὰ μὴ τὸ ὑποφέρῃ χάριν τοῦ Χριστοῦ. Δυστυχῶς ὅμως τοιαύτη τελεία πίστις εἶναι σπανία ἐν τῷ κόσμῳ καὶ μεταξὺ ἀκόμη τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ εἶναι πολλάκις ἀτελὴς ἢ ἀσθενής, ὥστε νὰ χωλαίνωσι πνευματικῶς καὶ οἱ εὐσεβεῖς ἀκόμη καὶ νὰ μὴ ἦναι πάντοτε ἕτοιμοι καὶ πρόθυμοι εἰς πᾶσαν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ θυσίαν.

Τὴν σήμερον ὁ Χριστός δὲν ζητεῖ παρὰ τῶν ὀπαδῶν Του νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς περιουσίας καὶ οἰκογενείας καὶ τὰ βιωτικὰ ἔργα των καὶ νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν, δηλ. νὰ γίνουν, ὡς οἱ Ἀπόστολοι, κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ζητεῖ παρ' αὐτῶν, εἶναι ***νὰ Τῷ παραχωρήσουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὰς καρδίας των****, καὶ νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ ἑξῆς, ἐὰν θέλουν νὰ ἦναι μαθηταί Του:*

α) Τὰς ἁμαρτωλάς των ἕξεις καὶ πράξεις. *Καὶ ἐκείνας ἀκόμη τὰς ἕξεις, αἵτινες κατήντησαν δι' αὐτοὺς δευτέρα φύσις· ταύτας ἐννοεῖ ὁ Κύριος, ὅταν λέγῃ ὅτι καὶ ἐὰν ἀκόμη ὁ δεξιός μας ὀφθαλμὸς ἢ ἡ δεξιά μας χεὶρ μᾶς σκανδαλίζῃ, πρέπει νὰ τὴν ἀποκόψωμεν. «Ἂς ἐγκαταλείψῃ ὁ ἀσεβὴς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ ὁ ἄδικος τὰς βουλὰς αὐτοῦ καὶ ἂς ἐπιστραφῇ πρὸς τὸν Κύριον· καὶ ὁ Κύριος θέλει ἐλεήσει αὐτὸν πλουσίως» (Ἡσα. νε'. 7). «Διδάσκουσα ἡμᾶς νὰ ἀρνηθῶμεν τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας καὶ νὰ ζήσωμεν σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι» (Τίτ. β'. 12).*

β) Τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ πονηροὺς φίλους καὶ συντρόφους των. *Ὅταν ἡ Θεία χάρις ἐπιφοιτήσῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ μεταβάλῃ τὰς διαθέσεις, τοὺς πόθους καὶ τοὺς σκοπούς του, πῶς δύναται νὰ συναναστρέφηται καὶ νὰ συναγελάζηται μὲ ἀνθρώπους ἐμπνευσμένους ἀπὸ αἰσθήματα ἐντελῶς ἀντίθετα; Καὶ ποίαν εὐχαρίστησιν δύναται νὰ εὑρίσκῃ εἰς τὰς ὁμιλίας καὶ τὴν συναναστροφὴν τῶν τοιούτων; Ἄλλως τε εἶναι ἀλήθεια ἀναμφισβήτητος ὅτι «φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ συναναστροφαὶ κακαὶ» (Α'. Κορινθ. γ'. 33). Μὲ τοῦτο δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ διακόψῃ πᾶσαν ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς κοσμικοὺς καὶ πονηροὺς ἀνθρώπους, διότι τότε θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποχωρήσῃ ἐντελῶς ἐκ τοῦ κόσμου καὶ νὰ ἀποσυρθῇ εἰς τὴν ἔρημον. Ἡ Γραφή, ὅταν μᾶς παραγγέλλῃ νὰ ἀποχωριζώμεθα τῶν πονηρῶν καὶ ἀκαθάρτων, ἐννοεῖ* ***νὰ μὴ τοὺς κάμνωμεν φίλους καὶ συντρόφους*** *(Β'. Κορινθ. ς'. 4—18, Ἰακώβου δ'. 4), ἀλλὰ νὰ εὐχαριστώμεθα μᾶλλον εἰς τὴν συναναστροφὴν τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον.*

γ) Τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς διαλογισμούς. *Ὁ ἀληθὴς Χριστιανισμὸς δὲν καθαρίζει μόνον τὴν* ***ἐξωτερικὴν*** *διαγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ τὰς* ***σκέψεις****, τὰ* ***αἰσθήματα*** *καὶ τοὺς* ***διαλογισμούς*** *του. Ὁ ἀληθὴς Χριστιανὸς ὀφείλει οὐ μόνον ἐξωτερικῶς νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς νὰ ἀνανεοῦται ἐν τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς αὐτοῦ (Ἐφεσ. δ'. 23, 24).*

Ἡ προκειμένη λοιπὸν περικοπὴ μᾶς διδάσκει ὅτι πρέπει ὄχι μόνον πάντα τὰ ἐγκόσμια νὰ ἤμεθα πρόθυμοι νὰ ἐγκαταλίπωμεν διὰ τὸν Χριστόν, ἀλλὰ καὶ νὰ

*Τὸν ἀκολουθῶμεν, ἤτοι νὰ **ὑπακούωμεν** εἰς τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ, νὰ Τὸν **μιμώμεθα**, ἔχοντες ὡς ὑπόδειγμα καὶ πρότυπον ἡμῶν τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ ζωὴν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ νὰ τὸν **ἀγαπῶμεν**, διότι Αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν. Καὶ ἔχομεν τὴν ρητὴν ὑπόσχεσιν πλουσίας μισθαποδοσίας, ἐὰν οὕτω θυσιάσωμεν καὶ οὕτω ζήσωμεν κατὰ Χριστόν.*

Ἂς ἐρωτήσῃ ἑαυτὸν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν : « Ἀκολουθῶ ἐγὼ ἆρά γε τὸν Χριστὸν κατὰ πόδας ἢ μακρόθεν ; Εἶμαι ἕτοιμος νὰ κάμω δι᾿ Αὐτὸν οἱανδήποτε θυσίαν ἢ προτιμῶ τὰ τοῦ κόσμου μᾶλλον παρὰ τὰ τοῦ οὐρανοῦ ;» Ἀδελφοί μου, ἠκούσατε ἐκ στόματος αὐτοῦ τοῦ εὐλογημένου Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν τί ἀπαιτεῖ παρ᾿ ἡμῶν καὶ τί προσφέρει ἔναντι τῆς συμμορφώσεως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις Αὐτοῦ. Εἴθε τὸ Πνεῦμα νὰ βοηθήσῃ ἕκαστον ἡμῶν, ὅπως ἀφήσῃ τὰ πάντα διὰ τὸν Χριστὸν καὶ ἀκολουθήσῃ Αὐτὸν πιστῶς, ἵνα ἀξιωθῇ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ τῆς πλουσίας ἀμοιβῆς, ἣν ὑπόσχεται ὁ Κύριος, καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Ἀμήν.

(***Ἐκ τῶν ἀνεκδότων τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη***).

ΠΕΡΙ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Μεταγενέστεροι συγγραφεῖς λειτουργιῶν, διὰ νὰ στηρίξουν τὰς πομπώδεις λειτουργίας τῆς σήμερον, ἀπέδωκαν εἰς τὸν Ἀπόστολον Ἰάκωβον ἰδιαιτέραν λειτουργίαν.

Ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν ἀποκλείεται ἡ πιθανότης τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου, λόγῳ τὸ ὅτι ὁ Ἰάκωβος ἦτο Ἰουδαῖος Χριστιανός, ἐμπεποτισμένος ὡς ἐκ τούτου μὲ τὸ τυπικὸν πνεῦμα τῆς Ἰουδαϊκῆς λατρείας, καὶ ἐπίσης διότι, εὑρισκόμενος εἰς τὸ κέντρον τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἴσως ἤθελε νὰ προσεγγίσῃ κάπως εἰς τὸ ἐν χρήσει τυπικὸν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῆς πρὸς τὸν Παῦλον συμπεριφορᾶς του. Διότι ὅταν ὁ Παῦλος ἔφθασεν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἀφοῦ εἶχε ξυρίσει τὴν κεφαλήν του ἐν Κεγχρεαῖς διότι εἶχεν εὐχήν, ὁ Ἰάκωβος τὸν παρεκίνησε νὰ παραλάβῃ τέσσαρας ἄλλους ἀδελφοὺς μεθ᾿ ἑαυτοῦ, οἵτινες καὶ αὐτοὶ εἶχον εὐχήν, καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἱερόν, μὲ τὸν μόνον σκοπὸν ν᾿ ἀναιρεθοῦν αἱ περὶ τοῦ Παύλου διαδόσεις —πρᾶξις, ἡ ὁποία εἶχεν ἀντίθετα τῶν προσδοκωμένων ἀποτελέσματα (Πράξ. ιη´. 18, κα´. 18—24).

Ἀλλὰ ὅταν λάβωμεν ὑπ᾿ ὄψιν τὰς ἰδιαιτέρας περιστάσεις καὶ συνηθείας, αἵτινες ὡδήγησαν τὸν Μάρτυρα Ἰουστῖνον ἀπὸ ἓν φιλοσοφικὸν σύστημα εἰς ἄλλο καὶ ἐν τέλει εἰς τὸν Χριστιανισμὸν κατόπιν ἐπισταμένης μελέτης καὶ λεπτομεροῦς

ἐρεύνης τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ἀποροῦμεν πῶς ὁ τόσον λεπτολόγος ἐκεῖνος φιλόσοφος καὶ ἐξονυχιστὴς πάσης λεπτομερείας, ὑπέπεσεν εἰς τόσον ἀνεξήγητον παράλειψιν, ὥστε περιγράφων λεπτομερῶς τὴν ἁπλότητα τῆς Χριστιανικῆς λατρείας τῆς ἐποχῆς του, τὴν ὁποίαν ἄλλως τε ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὴν Κ. Διαθήκην κατὰ τοὺς Ἀποστολικοὺς χρόνους, νὰ μὴ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου.

Θὰ παρετηρήθη ἤδη, ὡς ἄλλως τε ἐτονίσαμεν, ὅτι ἡ κεντρικὴ ἰδέα, ὁ ἄξων περὶ τὸν ὁποῖον ἐστρέφετο ἡ Χριστιανικὴ λατρεία, ἦτο ἡ ***πνευματικὴ οἰκοδομή***, ἡ διενεργουμένη διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ μόνον δι' αὐτῆς, ὡς διετηρήθη αὕτη εἰς τὰς Διαμαρτυρομένας Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως.

Ἀλλὰ γεννᾶται ἴσως ἡ ἀπορία πῶς, ἀφοῦ ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἓν πνευματικὸν σωματεῖον, ***διατηρεῖ καὶ τύπους τινάς***. Τὸ ζήτημα εἶναι ἁπλούστατον. Εἴμεθα πνευματικοὶ Χριστιανοί, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην δὲν παύομεν νὰ ἤμεθα ἄνθρωποι ζῶντες ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ, πᾶσα δὲ ἱεροπραξία ἢ τελετὴ ἡμῶν τελεῖται εἰς ὡρισμένον χῶρον καὶ ὡρισμένον χρόνον, καὶ ὑπὸ μίαν ὡρισμένην μορφήν.

Ὁ δὲ χρόνος, κατὰ τὴν ἀντίληψιν ἣν ἔχομεν αὐτοῦ, προηγεῖται ἢ ἕπεται τοῦ ἐνεστῶτος· πᾶσα δηλ. ἱεροπραξία τελεῖται ἀλληλοδιαδόχως, δὲν δύνανται δὲ νὰ τελεσθοῦν πολλαὶ ἱεροπραξίαι συγχρόνως ὑφ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Τοιαῦται δὲ ἱεροπραξίαι τελούμεναι ἐκ περιτροπῆς δημιουργοῦν αὐτομάτως ***ἕνα τύπον ὡρισμένον***. Ἄλλως θὰ ἐπήρχετο σύγχισις. Διὰ τοῦτο δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διέταξεν ἵνα τὰ πάντα γίνωνται «εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν». Τὸν τύπον τοῦτον τοῦ τί προηγεῖται καὶ τί ἕπεται, δυνάμεθα νὰ διατηρήσωμεν χωρὶς νὰ ὑποδουλωθῶμεν εἰς αὐτόν, ἔχοντες τὴν ἐλευθερίαν νὰ μεταβάλωμεν τὴν σειράν. Ὅταν ἡ κυρίαρχος αὕτη ἰδέα ἐπικρατῇ, δὲν ἀφίνει καὶ δὲν θ' ἀφήσῃ τὸν ὡρισμένον τύπον νὰ καταπνίξῃ τὴν οὐσίαν, τὴν πνευματικότητα, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ ὑποβοηθήσῃ αὐτὴν ὅπως ἐντυπωθῇ βαθύτερον εἰς τὰς καρδίας τῶν συμμετεχόντων εἰς τὴν λατρείαν πρὸς διδασκαλίαν, παρηγορίαν καὶ ἁγιασμὸν αὐτῶν.

III. Τὰ συστατικὰ μέρη τῆς λατρείας.

Ἡ λατρεία ἀποτελεῖται ἐκ ***προσευχῶν***, ***ὑμνῳδίας, ἀναγνώσεως*** τοῦ Θείου Λόγου, ἀναπτύξεως ἢ ***ἑρμηνείας*** αὐτοῦ, ***δοξολογίας***, ***εὐλογίας***, εἰς ὡρισμένας δὲ καὶ ἐκτάκτους περιστάσεις τελοῦνται αἱ τελεταὶ (τὸ Δεῖπνον τοῦ Κυρίου, τὸ Βάπτισμα, ἡ τελετὴ τοῦ Γάμου, ἡ Κήδευσις τῶν εἰς Κύριον ἀποδημούντων) κατὰ τὰς δημοσίας συναθροίσεις, χωρίς ποτε νὰ παραλείπεται τὸ κήρυγμα ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ κεντρικὸν στοιχεῖον πάσης Χριστιανικῆς θρησκευτικῆς συναθροίσεως. Ἡ ἐναρκτήριος προσευχὴ δέον νὰ ἦναι σύντομος καὶ περιεκτική, ἐξαίρουσα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἁγιότητα τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἀναξιότητα τοῦ ἀνθρώπου, προσερχομένου μόνον διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν

Πατέρα, καὶ ἐν Χριστῷ ἀποκτῶντος τὴν παρρησίαν παρὰ τῷ Πατρί. Ἡ πρὸ τοῦ κηρύγματος ***γενικὴ προσευχὴ*** δέον νὰ περιέχῃ τὰ ἑξῆς στοιχεῖα: εὐχαριστίαν, ἐξομολόγησιν, μεσιτικὴν προσευχὴν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἔθνους, τῶν ἀρχόντων καὶ πάντων ἀνθρώπων, τέλος δὲ δοξολογίαν. Ἡ προσευχὴ αὕτη διαιρεῖται ἐνίοτε εἰς δύο προσευχάς, μίαν πρὸ τοῦ κηρύγματος καὶ μίαν μετ' αὐτό. Ὅταν γίνεται μία καὶ μόνη πρὸ τοῦ κηρύγματος εἶναι φυσικὸν νὰ γίνεται ὀλίγον μακροτέρα. Ἐπειδή, δὲ παρ' ἡμῖν δὲν εἶναι γραπταὶ αἱ προσευχαί, συμβαίνουν καί τινες ἐπαναλήψεις βεβαίως ἀδικαιολόγητοι. Τὸ τῆς διαρκείας τῆς προσευχῆς ταύτης πολλάκις προεκάλεσε παρατηρήσεις. Τοῦτο ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ τῶν περιστάσεων τῆς διαθέσεως τοῦ προσευχομένου καὶ τῆς ἀοράτου ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος, χωρὶς καὶ ἐδῶ ἀκόμη νὰ λησμονηθῇ ὅτι «πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται» (Α΄. Κορινθ. ιδ΄ 32). Δὲν πρέπει δὲ νὰ λεχθῇ, βέβαια, ἐκεῖνο ὅπερ μοὶ εἶπε κάποιος πρὸ ἐτῶν: «Τίς ἡ ἀνάγκη νὰ προσεύχησαι ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου; δὲν γνωρίζει τάχα ὁ Θεὸς ὅτι αὐτοί, ὑπὲρ τῶν ὁποίων προσεύχεσαι, ἔχουν ἀνάγκην σωτηρίας καὶ προστασίας καὶ ὁδηγίας;» Ὅταν ὁ ἄνθρωπος φθάσῃ εἰς ἕνα τοιοῦτον συλλογισμόν, τότε δύναται νὰ προτείνῃ καὶ τὴν κατάργησιν ὄχι μόνον τοῦ μεσιτικοῦ μέρους τῆς προσευχῆς ἀλλὰ καὶ τῆς προσευχῆς ὁλοκλήρου καὶ τῆς λατρείας, ἐκτὸς ἐὰν αὕτη τελῆται ἁπλῶς διὰ διαφήμισιν. Ὄχι, ἡ δημοσία λατρεία δὲν εἶναι διαφήμισις· εἶναι μία ***διαμαρτυρία*** κατὰ τῆς ἁμαρτίας, ἡ ὁποία βασιλεύει εἰς τὸν κόσμον· εἶναι μία ***ὑπόσχεσις*** καὶ ἐπανάληψις τῆς ὁμολογίας, διδομένη εἰς τὸν Θεόν, ὅτι θέλομεν νὰ ἀκολουθῶμεν πιστῶς τὸν Σωτῆρα μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ Γολγοθᾶ ἐν ἀνάγκῃ· εἶναι μία ***μαρτυρία*** καὶ ἀπόδειξις ὅτι μόνον διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τῶν σωτηρίων ἀληθειῶν θὰ ἐνισχυθῶμεν ἐν τῇ πίστει καὶ θὰ προσκαλέσωμεν τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς τὴν σωτήριον τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ζώσης Χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἁγιασμοῦ.

Ἡ ***ψαλμῳδία*** δέον νὰ ἦναι σοβαρά, ἐκδηλωτικὴ τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ὀφειλομένου σεβασμοῦ.

Τὸ ***κήρυγμα*** ἢ ἡ διδασκαλία (ἀνάπτυξις, ἑρμηνεία) δέον νὰ ἦναι ἁπλῆ, σαφὴς καὶ καταληπτὴ εἰς πάντας.

Ἡ ἐν γένει ***στάσις*** ἡμῶν κατὰ τὴν λατρείαν πρέπει νὰ ἦναι σοβαρὰ καὶ πλήρης σεβασμοῦ. Οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῇ ὁ λατρεύων, ἰδιαιτέρως δὲ κατὰ τὴν δημοσίαν προσευχήν, ὅτι ***παρίσταται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος***, πρὸ τοῦ ὁποίου τὰ Χερουβεὶμ καὶ τὰ Σεραφεὶμ καλύπτουν τὰ πρόσωπα αὐτῶν. Ὀρθοστασία κατὰ τὴν ψαλμῳδίαν προσδίδει ἰδιαίτερον τόνον καὶ ἐλευθερίαν εἰς αὐτήν. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι καὶ ἡ ψαλμῳδία εἶναι, ἢ πρέπει νὰ ἦναι, μία ***προσευχὴ πρὸς τὸν Θεόν***.

Ὡς πρὸς τῆς ***στάσιν κατὰ τὴν προσευχὴν*** φρονῶ ὅτι ἡ ἐκλογὴ κεῖται μεταξὺ τῆς ὀρθίας καὶ τῆς γονυπετοῦς· εἰς ἐκτάκτους μόνον περιστάσεις προβεβηκυΐας ἡλικίας ἢ σωματικῆς ἀδυναμίας δύναταί τις νὰ κάθηται κατὰ τὴν δημοσίαν προσευχήν.

Ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια τοῦ ἵστασθαι κατὰ τὴν δημοσίαν προσευχὴν καὶ ἐν γένει κατὰ τὴν λατρείαν, ἡ δὲ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς παρέλαβε καὶ συνέχισε τοῦτο κατὰ τὴν δημοσίαν προσευχήν· εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως ἐπεκράτησεν ἡ γονυκλισία. Ἡμεῖς καλὸν εἶναι νὰ συνεχίσωμεν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ συνήθειαν, δηλ. τὴν ὀρθίαν.

Δέον νὰ γίνηται διάκρισις μεταξὺ τῆς δημοσίας προσευχῆς καὶ τῆς ἰδιαιτέρας ἢ ἀτομικῆς προσευχῆς. Διὰ τὴν ἀτομικὴν προσευχὴν ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν: «Ὅταν προσεύχησαι, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, προσευχήθητι εἰς τὸν Πατέρα σου τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ» (Ματθ. ϛ΄ 6)

Τὰ τῆς δημοσίας προσευχῆς συνεχίζονται ὡς παρελήφθησαν ἐκ τῆς Συναγωγῆς (ἣν ἔλαβεν ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ὡς ὑπόδειγμα) καὶ συνεχίσθησαν εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ μέχρι σήμερον.

Τὰ ζητήματα ταῦτα δὲν εἶναι οὔτε δογματικὰ οὔτε κεφαλαιώδη διὰ τὴν σωτηρίαν· εἶναι ἁπλῶς ζητήματα τάξεως, παραστάσεως καὶ ἐξωτερικεύσεως τοῦ ἐν ἡμῖν σεβασμοῦ πρὸς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο ἔχομεν πλήρη ἐλευθερίαν νὰ κανονίσωμεν αὐτὰ ὅπως θέλομεν, ἀρκεῖ νὰ μὴ μειώσωμεν τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν τοῦ σεβασμοῦ, τὸν ὁ τοῖον πρέπει νὰ προξενῇ ἡ λατρεία ἡμῶν εἰς πάντας. Ἐν τούτοις, ἀφοῦ ἅπαξ κανονισθῇ ἐλευθέρως ἓν ζήτημα, ὀφείλομεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸν κανονισμὸν τοῦτον διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν ἀκαταστασίαν.

Πρέπει νὰ κατανοηθῇ ὑπὸ τῶν μελῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ὁποῖαι εἶναι αἱ ὑποχρεώσεις ἡμῶν ἐν τῇ δημοσίᾳ προσευχῇ καὶ τῇ λατρείᾳ, καὶ ὁποῖον πρέπει νὰ ἦναι τὸ πνεῦμα τὸ διέπον τὰ τῆς λατρείας ἡμῶν. Δὲν συνερχόμεθα εἰς δημοσίαν λατρείαν διὰ νὰ συναντηθῶμεν μετὰ τῶν φίλων ἡμῶν, οὔτε ν' ἀνταλλάξωμεν ἰδέας περὶ τῶν κοσμικῶν μας ὑποθέσεων ἢ τῶν καθημερινῶν ἡμῶν ἀσχολιῶν· συνερχόμεθα ἵνα ἐμφανισθῶμεν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου μὲ πνεῦμα σεβασμοῦ, συντριβῆς, ταπεινώσεως, ὑποταγῆς. Δέον νὰ γνωρίζωμεν ὅτι δὲν δυνάμεθα ἄλλως νὰ ἐκδηλώσωμεν τὰ αἰσθήματά μας ταῦτα εἰμὴ ***διὰ τῆς ὅλης ἡμῶν ἐξωτερικῆς παραστάσεως***, εἴτε καθήμενοι εἴτε ἀνιστάμενοι εἴτε γονυπετοῦντες, οὐχὶ βεβαίως ὑποκριτικῶς ἀλλ' εἰλικρινῶς, χωρὶς καμμίαν δέσμευσιν ἢ ὑποδούλωσιν τῆς συνειδήσεως ἢ ἐλευθερίας ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ ἀμελῶμεν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ σεβασμοῦ.

Ἡ δημοσία λατρεία εἶναι εἷς παράγων ***πνευματικῆς ἰσχύος καὶ δυνάμεως***. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔλαβε τὴν διὰ Πνεύματος Ἁγίου βάπτισίν της κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ὅτε ἦσαν ἅπαντες συνηγμένοι ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ὅτι ἔκτοτε ὁ Κύριος ***πάντοτε ἔδωκε τὰς μεγαλειτέρας ἐνδείξεις τῆς χάριτός Του εἰς τὰς ἀπὸ κοινοῦ συναθροίσεις τῶν Χριστιανῶν***. Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος τονίζων τὴν ἰδέαν ταύτην εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν του (γ΄. 18) λέγει ὅτι μετὰ πάντων τῶν ἁγίων θὰ καταλάβωμεν τὸν ὄγκον καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὰς διαστάσεις τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ ὅτι παραλλήλως πρὸς τὴν τακτικὴν φοίτησιν εἰς τὰς δημοσίας συναθροίσεις τῆς Ἐκκλησίας μὲ πνεῦμα πίστεως, εἰλικρινείας, σεβασμοῦ καὶ ταπεινώσεως, πρέπει νὰ συνυπάρχῃ τὸ πνεῦμα τῆς ***λογικῆς λατρείας***, δηλ. τὸ παριστάνειν ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην θυσίαν ζῶσαν, εὐάρεστον εἰς τὸν Θεόν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΘΕΟΣ ΑΥΤΟΥ

Ὑπὸ Φιλίππου Μαύρου (**Philip Mauro**).

(Συνέχεια)

Ζ.

Ὡς ἄγγελον φωτός.

(Β΄. Κορινθ. ια΄. 14).

Εὐθὺς ὡς ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα ἐδέχθησαν τὴν διδασκαλίαν, ἣν παρουσίασεν εἰς αὐτοὺς ὁ Σατανᾶς, καὶ ἥτις εὑρίσκεται ἐν Γεν. γ΄ 5, κατέστη οὗτος ὁ πνευματικὸς καὶ θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἔτι καὶ τώρα εἶναι καὶ ἐξηκολούθησε καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας νὰ ἦναι ὁ θρησκευτικὸς διδάσκαλος παντὸς τέκνου τοῦ Ἀδάμ, τὸ ὁποῖον δὲν ἀνεγεννήθη ἐκ τοῦ «ἐσχάτου Ἀδάμ» δηλ. τοῦ Χριστοῦ.

Ἐθισθέντες νὰ σχετίζωμεν τὸν ἄρχοντα τοῦ κόσμου τούτου κυρίως μὲ πᾶν ὅ,τι αἰσχρὸν καὶ διεφθαρμένον καὶ μὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ τὴν κακοήθειαν, εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι ἔκδοτος ἡ μᾶλλον διεφθαρμένη μερὶς τῆς ἀνθρωπότητος, δυνατὸν νὰ παραβλέπωμεν μίαν ἄλλην ὄψιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Σατανᾶ καὶ νὰ παρεξηγῶμεν τὴν φύσιν τῶν σχεδίων του, τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκει διὰ τοὺς ὑπηκόους του καὶ ἐπιβάλλει εἰς αὐτούς. Ἀμφιβάλλω ἂν ἠδύνατό ποτε ὁ Διάβολος, ὁποῖος συνήθως θεωρεῖται μεταξὺ τῶν κατ' ὄνομα Χριστιανῶν, νὰ κυριαρχήσῃ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλ' ὁ Διαβολος, ὡς παριστάνει αὐτὸν ἡ Γραφή, τὸ ἀνώτατον τῶν δημιουργηθέντων πνευμάτων, ἀνώτερος κατὰ ἀξίωμα καὶ αὐτῶν τῶν Ἀρχαγγέλων (Ἰούδ. 9), **εἶναι πολὺ διάφορος προσωπικότης·** *εἶναι δὲ ἡ ἀντίληψις αὕτη πολὺ ἀναγκαιοτέρα, ὅπως ἐξηγηθῇ ἡ κατάστασις καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, παρ' ὅσον εἶναι ἀναγκαῖος ὁ αἰθήρ, ἵνα ἐξηγηθῶσι τὰ φαινόμενα τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.*

Οὐ μόνον τελείως λογικὴ εἶναι ἡ πίστις εἰς τὴν ὕπαρξιν τοιαύτης πνευματικῆς προσωπικότητος, ἀλλὰ καὶ τόσον ἀναγκαία, ὥστε νὰ ᾖ παράλογος πᾶσα ἄλλη πίστις. Οὐδεμία ἄλλη ἐξήγησις, δυναμένη νὰ δικαιολογήσῃ τὴν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος, τὰς ἀντιφάσεις καὶ τὰ μυστήρια αὐτῆς, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος, ἐδόθη ποτὲ μέχρι τοῦδε, ἐκτὸς ἐκείνης ἣν παρέχει ἡμῖν τὸ τρίτον κεφάλαιον τῆς Γενέσεως.

Εὐθὺς ὡς ἀναγνωρίσωμεν τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρα τοῦ ὄντος ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τὰς προτάσεις οἱ προπάτορες ἡμῶν ἐδέχθησαν, φῶς λαμβάνομεν ἐπὶ τῶν μεγίστων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα περιπλέκουσι τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν. Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἐξασκῶν τὴν δύναμιν τῆς ἐλευθέρας ἐκλογῆς, παρέδωκε τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σατανᾶ. Οὗτος ἔπραξε καὶ πράττει πᾶν ὅ,τι δύναται οὐχὶ ἵνα καταβιβάσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' **ἵνα τοὺς ἀναβιβάσῃ** *καὶ βοηθήσῃ αὐτούς, ἐξεργαζόμενος ὑπὲρ αὐτῶν τὰ εὐτυχέστερα ἀποτελέσματα. Ὅτι ἐπέ-*

τυχε τόσα πολλὰ ἀποδεικνύει τὴν μεγάλην του σοφίαν καὶ δύναμιν. Ὅτι δὲν ἐπέτυχε πλειότερα ἀποδεικνύει ὅτι ἡ σοφία του καὶ ἡ δύναμίς του δὲν ἦσαν σοφία καί δύναμις Θεότητος. Ἰοῦτο ἀποδεικνύει ἐπ' ἴσης ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ***ἀνάγκην τοῦ Θεοῦ****; ἵνα ζήσῃ καὶ εὐτυχήσῃ. Ἰοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον μάθημα διὰ τὸν ἄνθρωπον ὡς ἄτομον.*

Παρατήρησον τὰ ἀποτελέσματα τοῦ μεγάλου τούτου πειράματος, τῆς συνεταιρικῆς ταύτης ἐνεργείας τοῦ Διαβόλου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα ἐξαπλοῦνται ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν σου! Βεβαίως εἶναι μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἐν τῇ ἀφθονίᾳ καὶ ποικιλίᾳ αὐτῶν; καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις, ἀποτυχίας καὶ ἐρείπια, καὶ μεθ' ὅλα τὰ σκοτεινά, λυπηρὰ καὶ δύσμορφα χαρακτηριστικά, τὰ ὁποία ἀδύνατον νὰ κρυφθῶσι, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι «ὁ θεὸς τοῦ κόσμου τούτου» εἶναι προσωπικότης μεγάλης διανοίας καὶ ἐφευρετικότητος.

Ἰὸ σύστημα τοῦ κόσμου τούτου, ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὰς ἐνεργείας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα εἶναι ***ἐν τῷ κόσμῳ ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τοῦ κόσμου****, εἶναι ἀξιοθαύμαστον ἔν τε τῷ πολυπλόκῳ συνόλῳ καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις, ὡς καὶ ἐν τῷ χαρακτῆρι καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ. Ἰὸ μεγαλεῖόν του οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ καὶ προκαλεῖ τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν, ἂν καὶ διακρίνομεν πανταχοῦ ἀνίατόν τινα τάσιν, ἣν ἔχουσι τὰ διάφορα μέρη τοῦ συστήματος τούτου, νὰ διασπῶνται καὶ συγκρούωνται, ἐξ οὗ προέρχεται ἀταξία καὶ ἀποσύνθεσις.*

Τὸ θαυμάσιον τοῦτο σύστημα τοῦ κόσμου περιέχει κόσμους ἐντὸς κόσμων. Οὕτω κοινῶς λέγεται ὁ ἐμπορικὸς κόσμος, ὁ πολιτικὸς κόσμος, ὁ κόσμος τῶν νεωτερισμῶν, ὁ κόσμος τῶν ἀπολαύσεων, ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος, ὁ ἀθλητικὸς κόσμος, ὁ χρηματιστικὸς κόσμος, ὁ μουσικὸς κόσμος, ὁ φιλολογικὸς κόσμος, ὁ δραματικὸς κόσμος, ὁ κοινωνικὸς κόσμος, ὁ ἐργατικὸς κόσμος, ὁ κεφαλαιοκρατικὸς κόσμος, ὁ θρησκευτικὸς κόσμος. Δὲν ὑπάρχει τις μὴ δυνάμενος νὰ ἔχῃ μερίδιον! Ἰὸ τεράστιον τοῦτο σύστημα τοῦ κόσμου περικλείει μοναρχίας, δημοκρατίας, αὐτοκρατορίας, νόμους, ἔθιμα, παραδόσεις, σωματεῖα, συνδικᾶτα, κεφαλαιοκρατικοὺς συνασπισμούς, τραπέζας, λέσχας, ἀδελφότητας, ἀνωτέρας σχολάς, θέατρα, ἱπποδρόμια, χαρτοπαικτεῖα, ἐργατικὰς ἑνώσεις, φιλανθρωπικὰ ἔργα, ποτοπωλεῖα, οἴκους ἀνοχῆς, οἴκους πρὸς θεραπείαν τῶν μεθύσων, ἀναρρωτήρια, σωφρονιστήρια, ἐγκρατευτικὰς ἑταιρείας, φυλακάς, βιβλιοθήκας, κοιμητήρια, φρενοκομεῖα, δικαστήρια, νομοθετικὰ σώματα, κόμματα, χρηματιστήρια, συνεργατικὰς ἑταιρείας, ἀσφαλιστικὰς ἑταιρείας, ἐφημερίδας, περιοδικά, αὐτοκίνητα, φιλοσοφήματα, νεωτερισμούς, θρησκεύματα, ἐργοστάσια, σιδηροδρόμους, ναυτικὰς ἐπιχειρήσεις, στόλους, στρατούς, ἐκρηκτικὰς ὕλας, διπλωματίας, δικαστήρια εἰρήνης, ὑπνωτισμούς, πνευματισμούς, «Χριστιανικὴν Ἐπιστήμην», Ὑπερκριτικήν. Νέας Ἰδέας καὶ συστήματα θρησκευτικὰ ἱκανοποιοῦντα πᾶσαν διαφορὰν ἀντιλήψεως. Εἰς ὅλα ταῦτα καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἀνήσυχον, ταραχώδη, πυρετώδη δρᾶσιν δίδεται ὁ μεγαλοπρεπὴς τίτλος τοῦ ***«Πολιτισμοῦ»****, τοῦ ὁποίου ἡ ἔνδοξος ἀποστολὴ εἶναι νὰ προβαίνῃ καὶ νὰ κατακτᾷ τὴν γῆν διὰ τὸν ἄνθρωπον.*

Ἐντὸς τοιούτου συστήματος πρέπει νὰ ἦναι δυνατὸν πᾶς τις νὰ ἱκανοποιῆται. Ὑπάρχει ἐν αὐτῷ μέρος διὰ τὸν ἠθικὸν ἄνθρωπον, μέρος διὰ τὸν θρησκευτικὸν ἄνθρωπον, μέρος διὰ τὸν ἄνθρωπον τῆς σκέψεως, μέρος διὰ τὸν φιλάνθρωπον, μέρος διὰ τὸν φιλόδοξον, διὰ τὸν ἐργατικόν, διὰ τὸν πεπαιδευμένον, διὰ τὸν ὀκνηρόν, διὰ τὸν ἀνήθικον.

Ἐνὶ λόγῳ ὑπάρχει μέρος διὰ πάντας, ***μὲ μίαν μόνην ἐξαίρεσιν.*** *Ἐντὸς ὅλου τούτου τοῦ συστήματος δὲν ὑπάρχει μέρος διὰ τὸν Θεῖον Τέλειον Ἄνθρωπον, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Δι' Ἐκεῖνον τὸ σύστημα τοῦτο δὲν εἶχε μέρος· δὲν ὑπῆρχε δι' Αὐτὸν τόπος ἐν τῷ καταλύματι, τόπος ὅπου νὰ κλίνῃ τὴν κεφαλήν Του, οὐδὲν εἰμὴ ἡ φάτνη, ὁ σταυρὸς καὶ ὁ τάφος. Μεταξὺ Ἐκείνου καὶ τούτου τοῦ συστήματος τοῦ κόσμου δὲν ὑπῆρχεν* ***οὐδὲν τὸ κοινόν.*** *Ὅθεν ὅτε ἦλθε δι' Αὐτὸν ἡ ὥρα νὰ εἴπῃ: «Αὕτη εἶναι ἡ ὥρα σας καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους (Λουκ. κβ' 53), οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ἀντιπρόσωποι τῆς παιδείας τοῦ κόσμου, τῆς σοφίας τοῦ κόσμου, τῆς προόδου τοῦ κόσμου, τῆς δυνάμεως τοῦ κόσμου καὶ τῆς θρησκείας τοῦ κόσμου ἤγαγον Αὐτὸν μετὰ μεγάλης ἐπισημότητος «ἔξω τοῦ στρατοπέδου» καὶ ἐκάρφωσαν Αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ξύλου· «καὶ καθήμενοι ἐτήρουν Αὐτόν ἐκεῖ» (Ματθ. κζ' 25).*

Καὶ τώρα, ἀγαπητὲ ἀναγνῶστα, ὅστις μεθ' ὑπομονῆς ἀνέγνωσας τὴν πραγματείαν μου μέχρι τοῦδε—ἴσως ἐξ ἁπλῆς περιεργείας, ἵνα ἴδῃς πῶς ὁ γράφων θὰ δικαιολογήσῃ τὰς ἐκ πρώτης ὄψεως νεοφανεῖς ἀντιλήψεις του— ἐπίτρεψόν μοι νὰ προβάλω μετὰ πολλῆς σοβαρότητος τὴν ἐρώτησιν: Τί ***σὺ*** *φρονεῖς περὶ «τοῦ κόσμου τούτου»,* ***σὺ*** *ὅστις ἴσως καλεῖς σεαυτὸν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐσταυρωμένου ; Εἶσαι βέβαιος ὅτι δὲν ἀνήκεις εἰς τὸ θρησκευτικὸν ἐκεῖνο πλῆθος, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην (καὶ πάντοτε μετὰ ταῦτα) ἔλαβον Αὐτὸν ὑπ' ὄψιν μόνον ὡς ἔχοντες ὀλίγην εὐκαιρίαν νὰ στραφῶσι πρὸς Αὐτὸν καὶ καθήμενοι αὐτοὶ ἐν ἡσυχίᾳ θεωρήσωσι τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου Του ; Μέχρι τίνος ἆρά γε αἱ ἐλπίδες σου καὶ τὰ συμφέροντά σου εἶναι συνδεδεμένα μὲ τὸν πονηρὸν τοῦτον κόσμον, τοῦ ὁποίου οἱ ἀρχηγοὶ προσήλωσαν Αὐτὸν ἐκεῖ ; καὶ μέχρι τίνος ὁ πόθος σου στρέφεται πρὸς τὸν κόσμον τοῦτον; Πόσον μέρος* ***ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ σου*** *ἤθελεν ἀπολεσθῇ, ἐὰν καθ' ὑπόθεσιν τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ κόσμου ἐξηφανίζετο αἴφνης ἐκ τῆς γῆς ; Εἶναι ἆρά γε δυνατὸν ὅτι καὶ σὺ εἶσαι ἀδιάφορος θεατής, τῆς σκηνῆς τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος διεδραμάτισεν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ;—τῆς σκηνῆς ἐκείνης καθ' ἣν ἀπεκαλύφθη καὶ τοῦ κόσμου ἡ ἀληθὴς φύσις καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἡ ἔντασις;*

Ὑμεῖς δὲ πάντες, ὅσοι δὲν δύνασθε νὰ βεβαιώσητε ὅτι εἶσθε Χριστιανοὶ κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅμως δὲν δύνασθε, ὅσον καὶ ἂν προσπαθήσητε, νὰ ἀποφύγητε νὰ ἴδητε ἐκείνην τὴν Μορφὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ προσηλωμένην, «δὲν εἶναι τίποτε διὰ σᾶς, πάντες οἱ διαβαίνοντες τὴν ὁδόν» ; Ναί, εἶναι ***τὸ πᾶν*** *διὰ σᾶς.*

Ἐκείνη ἦτο ἀληθῶς ἡ ὥρα των καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους. Αὐτοῦ ἡ ὥρα δὲν εἶχεν ἔτι ἔλθει. ***Ἀλλ' ἔρχεται καὶ αὐτοῦ ἡ ὥρα.*** *Ὡς ἀναμφιβόλως ἔχομεν ἴδει τοῦ Σατανᾶ τὴν ἀρχηγίαν καὶ τὸν καλλίτερον κόσμον, τὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι ἠδύναντο νὰ μορφώσωσι στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ, οὕτως ἀναμφιβόλως θὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πάλιν ἐρχόμενον, καὶ κόσμον μορφούμενον καὶ κυβερνώμενον κατὰ τὰς ἀρχὰς Αὐτοῦ. «Μακροθυμήσατε λοιπόν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου» (Ἰακώβ. ε' 7).* Σ. Π. Μ.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΑΠ' ΑΡΧΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'
*Ἡ ἔναρξις τῆς **Εὐαγγελικῆς Μεταρρυθμίσεως**.*

(Συνέχεια) (*)

Διὰ τῆς πράξεώς του ταύτης ὁ Λούθηρος διέρρηξεν ἐπισήμως πλέον τὰς πρὸς τὸν Παπισμὸν σχέσεις αὐτοῦ.

Συγχρόνως διὰ νὰ προπαρασκευάσῃ τὸν λαὸν διὰ τὴν ἀπόσεισιν τοῦ Παπικοῦ ζυγοῦ ἐξέδωκε τρία φυλλάδια, διὰ τῶν ὁποίων ἐξέθετε τὰς βάσεις τοῦ Μεταρρυθμιστικοῦ κινήματος. Τὰ φυλλάδια ταῦτα ἦσαν: 1) «***Ἔκκλησις πρὸς τὴν Γερμανικὴν ἀριστοκρατίαν***», ἐν ᾧ ἐτόνιζε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δουλείας πρὸς τὸν Πάπαν. 2) «***Ἡ ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσία τῆς Ἐκκλησίας***» δι' οὗ ἐξήγει πῶς ὁ Παπισμὸς ὑπεδούλωσε τὴν Ἐκκλησίαν, κατεπολέμει τὰς Παπικὰς διδασκαλίας περὶ μυστηρίων, ἀπέρριπτεν ὅλα τὰ μυστήρια ὡς τοιαῦτα, καὶ ἐκράτει ὡς τελετὰς μόνον τὸ Βάπτισμα καὶ τὴν Εὐχαριστίαν· περὶ δὲ τῆς τελευταίας ταύτης ἐδήλου ὅτι ἀποκρούει τὸ δόγμα τῆς Μετουσιώσεως, ἀλλὰ παραδέχεται ὅτι εἰς τὸν συμβολικὸν ἄρτον καὶ οἶνον ***συνυπάρχει ἀοράτως*** καὶ ἡ παρουσία τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. 3) «***Περὶ Χριστιανικῆς ἐλευθερίας***», ἐν ᾧ ἀνέπτυσσε τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν, ἣν παρέχει ὁ Χριστός.

Ἐν τῷ μεταξὺ περὶ τὸν Λούθηρον συνεσπειρώθησαν οὐ μόνον μεγάλαι μάζαι λαϊκαί, ἀλλὰ καὶ διάφοροι ἐκλεκτοὶ συνεργάται διὰ τὴν διάδοσιν τῶν νέων θρησκευτικῶν ἀρχῶν. Προέχων μεταξὺ τῶν συνεργατῶν τούτων ἦτο ὁ Φίλιππος Μελάγχθων, εἷς τῶν σοφωτέρων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του, μαθητὴς τοῦ μεγάλου ἑλληνιστοῦ Ρεϋχλίνου καὶ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Βιττεμβέργης. Οὗτος ὑπῆρξε πολυτιμώτατος συνεργάτης καὶ συμμαχητὴς τοῦ Λουθήρου, διά τε τῆς σοφίας καὶ τῆς ψυχραιμίας του πολλάκις κερδήσας ἔδαφος, ὅπερ ἡ ἐπιθετικότης καὶ ἀνυπομονησία τοῦ ἀρχηγοῦ του παρέβλεπεν. Ἕτεροι συνεργάται ἦσαν ὁ ***Κάρλσταττ*** ἀνὴρ ἀρίστων ἀρχῶν ἀλλ' ἐμπαθὴς καὶ ἀπερίσκεπτος, καὶ ὁ Φὸν Χοῦττεν, ζωηρὸς Οὑμανιστής, ὅστις ὅμως βραδύτερον ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὸν Λούθηρον, ὃν ἐθεώρει ὡς διεξάγοντα τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα ἐντὸς πολὺ στενῶν ὁρίων.

---

* Ζητοῦμεν συγγνώμην παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Ἀστέρος» διὰ τὴν ἐπὶ δύο μῆνας διακοπὴν τῆς συνεχείας ταύτης, προελθοῦσαν ἐκ τῆς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀπουσίας τοῦ Διευθυντοῦ.

Μέχρι τοῦ ἔτους 1521 τὸ Μεταρρυθμιστικὸν κίνημα τοῦ Λουθήρου ἐν Γερμανίᾳ εἶχε λάβει τοιαύτας διαστάσεις, ὥστε ὁ Πάπας ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν Βουλὴν τῶν Ἡγεμόνων τῆς Αὐτοκρατορίας, ὅπως ἐπιβάλῃ εἰς τὸν Λούθηρον τὴν ποινὴν τῆς «ἀπαγορεύσεως», ἵνα ἐφαρμοσθῇ κατ' αὐτοῦ ὁ ἀφορισμός. Ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος διέκειτο ἐχθρικῶς πρὸς τὸν Λούθηρον, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου διάφοροι ἡγεμόνες τῆς Γερμανίας τὸν ηὐνόουν. Εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ αὐτοκράτορος, ὅπως προσέλθῃ πρὸς ἀπολογίαν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς ἐν Βόρμς, ἀπῄτησαν οἱ ἡγεμόνες τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς καὶ ἐλευθερίας τοῦ Λουθήρου. Οὕτω δὲ παρουσιασθεὶς ἐκεῖ ὁ Λούθηρος, ἀπελογήθη ἐνώπιον τῶν ἡγεμόνων, παρουσίᾳ καὶ τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Πάπα, ἠρνήθη δὲ κατηγορηματικῶς νὰ ἀνακαλέσῃ ἢ νὰ ἀπαρνηθῇ οἱανδήποτε ἐκ τῶν ἐγγράφων ἢ προφορικῶν διδασκαλιῶν του. Τότε ἡ πλειοψηφία τῆς Βουλῆς ἐψήφισε κατ' αὐτοῦ τὴν ποινὴν τῆς ἀπαγορεύσεως· ἐπειδὴ ὅμως εἶχε δοθῇ αὐτοκρατορικὴ ἐγγύησις περὶ τῆς ζωῆς καὶ ἐλευθέρας ἀναχωρήσεώς του, δὲν ἐφυλακίσθη ἀλλ' ἀπεσύρθη ἐκ Βόρμς ἐπιστρέφων εἰς Βιττεμβέργην. Καθ' ὁδὸν περιεκυκλώθη ὑπὸ ἐνόπλου δυνάμεως, σταλείσης ὑπὸ τοῦ φίλου του Ἐκλέκτορος τῆς Σαξωνίας καὶ ἀπήχθη εἰς τὸ φρούριον Βάρτμπουργ, ὅπου ἔμεινεν ὁλόκληρον ἔτος ἐν ἀσφαλείᾳ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν του. Ἐκεῖ τὸν καιρόν του διέθεσε μεταφράζων τὴν Καινὴν Διαθήκην εἰς τὴν κοινὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐσημείωσεν ἐποχὴν περισπούδαστον εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους· διότι ἡ μετάφρασις τοῦ Λουθήρου ὄχι μόνον ἔθεσε τὰς βάσεις καὶ ὑπῆρξεν ὁ μετέπειτα γνώμων τῆς νεωτέρας Γερμανικῆς γλώσσης, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἤνοιξε νέους ὁρίζοντας πνευματικοὺς εἰς τὸν Γερμανικὸν λαόν, ὅστις διὰ πρώτην ἤδη φορὰν ἐλάμβανε γνωριμίαν μετὰ τοῦ Θείου Λόγου.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τῆς ἀναγκαστικῆς τοῦ Λουθήρου ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τοῦ κόσμου εἰς τὸ ἐν Βάρτμπουργ κρησφύγετον αὐτοῦ, αἱ διδασκαλίαι αὐτοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν του διεδίδοντο καθ' ἅπασαν τὴν Γερμανίαν, οὐχὶ βεβαίως καὶ ἄνευ ἀντιστάσεως τοῦ Παπικοῦ κλήρου καὶ τῶν καλογήρων. Ἐντεῦθεν προήρχοντο συχνάκις προστριβαί, φιλονεικίαι καὶ ῥήξεις. Ὁ βιαιοπαθὴς Κάρλσταττ διὰ τῶν φλογερῶν του κηρυγμάτων παρέσυρε τοὺς ὀπαδοὺς τῆς Μεταρρυθμίσεως εἰς ἀκρότητας καὶ πράξεις βιαίας καὶ βανδαλικάς, ὡς λ. χ. εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀγαλμάτων (ἅτινα παρὰ Λατίνοις ἐπέχουν θέσιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων παρ' Ὀρθοδόξοις), εἰς τὴν κατακρήμνισιν τῶν λεγομένων «θυσιαστηρίων» (ἁγίων τραπεζῶν) κτλ. Βοηθούμενοι καὶ ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῶν λεγομένων «Προφητῶν» τῆς πόλεως Τσβικάου, οἵτινες παρώτρυνον τὸν λαὸν εἰς τὰς τοιαύτας βιαιοπραγίας, ὁ Κάρλσταττ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥναψαν μίαν ἀκαταστασίαν, ἥτις ἔθετεν ἐν κινδύνῳ τὴν Μεταρρύθμισιν. Ὁ Λούθηρος, ἀποτροπιαζόμενος τὰς μεθόδους ταύτας, ἔσπευσε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ ἐρημητήριόν του καὶ ἐπανελθὼν εἰς Βιττεμβέργην, ἐκήρυξε κατὰ τῶν ἀκροτήτων καὶ βιαιοπραγιῶν τούτων, διὰ τῆς ἐπικαίρου δὲ ταύτης ἐπεμβάσεώς του ἐπανέφερε τὸ σκάφος τῆς Μεταρρυθμίσεως εἰς τὴν ὁδόν, ἣν ὤφειλε νὰ ἀκολουθήσῃ.

Τὸ ἐν Βόρμς Συνέδριον, ὡς εἴδομεν, εἶχεν ἐκφέρει κατὰ τοῦ Λουθήρου τὴν ποινὴν τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ νὰ διδάσκῃ προφορικῶς ἢ γραπτῶς τὰς νεωτεριστικάς του ἰδέας. Ἐπίσης ἐκηρύχθησαν τὰ συγγράμματά του ἀπηγορευμένα. Αἱ ἀποφάσεις ὅμως αὗται ἔμειναν γράμμα νεκρόν, ὁ δὲ Λούθηρος ἐπανελθὼν εἰς Βιττεμβέργην, ὄχι μόνον ἐπανέλαβε τὰ κηρύγματά του, ἀλλὰ καὶ ἐξέδωκε τὴν ***Μικρὰν καὶ Μεγάλην Κατήχησίν του*** χάριν τῆς θρησκευτικῆς μορφώσεως τῆς νεολαίας, συνέταξε δὲ καὶ διαφόρους ἐμμέτρους ὕμνους διὰ τὴν θείαν λατρείαν.

Τῷ 1522 ἀπέθανεν ὁ Πάπας Λέων ὁ Ι', ὁ δὲ διάδοχός του Ἀδριανὸς ὁ ΣΤ'. ἀπήτησεν ἀπὸ τὴν Βουλὴν τῆς Αὐτοκρατορίας, συνεδριάζουσαν εἰς Νυρεμβὲργ, ὅπως ἐφαρμοσθοῦν αὐστηρῶς κατὰ τοῦ Λουθήρου αἱ ἀποφάσεις τῆς Βόρμς. Ἀλλ' οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Βουλὴν μεγιστᾶνες οὐ μόνον δὲν παραδέχθησαν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ παρουσίασαν εἰς τὸν Παπικὸν ἀπεσταλμένον κατάλογον ἑκατὸν θεμάτων περὶ τῶν κακῶς ἐχόντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὧν ἀπῄτουν τὴν διόρθωσιν. Δύο ἔτη βραδύτερον πάλιν ζητήσαντος τοῦ Πάπα Κλήμεντος τοῦ Ζ'. τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀποφάσεων τῆς Βόρμς, ἡ Βουλὴ ἀπήντησεν ὅτι θὰ ἐφηρμόζοντο «κατὰ τὸ δυνατὸν», τοῦτ' ἔστιν, ἐφ' ὅσον οἱ κατὰ τόπους Γερμανοὶ ἡγεμόνες ἐδέχοντο νὰ τὰς ἐφαρμόσουν. Οἱ δὲ ἡγεμόνες ἦσαν τότε διῃρημένοι εἰς δύο ἀντιπάλους μερίδας· οἱ μὲν ἐχθροὶ τῆς Μεταρρυθμίσεως συνεκρότησαν τὴν ***Συμμαχίαν τοῦ Ρεγενσβούργου***, οἱ δὲ φίλοι τοῦ Λουθήρου τὴν ***Συμμαχίαν τοῦ Τόργαου***. Πολλαχοῦ τῆς Γερμανίας ἡ μεταρρυθμιστικὴ κίνησις ἔλαβε χαρακτῆρα πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐν γένει μεταβολῆς, διότι ἡ Μεταρρύθμισις ἐχρησίμευσεν εἰς πολλοὺς ὡς ἀφορμὴ νὰ ἀνατρέψουν τὰ καθεστῶτα καὶ νὰ εἰσαγάγουν νέαν τάξιν πραγμάτων. Οἱ ***χωρικοί***, καταδυναστευόμενοι ὑπὸ τῶν εὐγενῶν καὶ ἡγεμόνων των σχεδὸν ὡς ἀνδράποδα καὶ εἵλωτες, ἐζήτουν μετὰ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν τοιαύτην, τὴν κατάργησιν τῆς δουλοπαροικίας, τῶν ἀγγαρειῶν καὶ τῶν δεκάτων, κτλ. Κατὰ τὸ 1525 ἐπανεστάτησαν οἱ χωρικοὶ τῆς Σουαβίας καὶ ἤρχισαν νὰ καίουν καὶ νὰ καταστρέφουν τὰς οἰκίας καὶ τὰ κτήματα τῶν κυρίων των. Εἰς μάτην προσεπάθησεν ὁ Λούθηρος νὰ τοὺς καταπραΰνῃ. Σπουδαίας ταραχὰς ἐξήγειρε καὶ ὁ ἱεροκῆρυξ Θωμᾶς ***Μύντσερ*** ἐν Θουριγγίᾳ, ὅστις ἀκολουθούμενος ὑπὸ πολλῶν χιλιάδων χωρικῶν κατέλυσε τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸς τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ βραχὺ διάστημα, ἕωσοῦ ἡττηθεὶς ἐφονεύθη. Ὅμοιαι ταραχαὶ ἐξερράγησαν καὶ ἐν τῇ πόλει ***Μίνστερ*** ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Νικολάου Στόρχ, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ὁποίου ἀπέρριπτον τὸν νηπιοβαπτισμὸν καὶ ἀνεβάπτιζον τοὺς προσηλύτους αὐτῶν (ἐξ οὗ καὶ ***Ἀναβαπτισταὶ*** ἐκαλοῦντο), ἐδίδασκον δὲ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχουν πολιτικαὶ ἀρχαὶ καὶ δικαστήρια, ἀπηγόρευον τὸν ὅρκον καὶ ἀπεκήρυττον τὸν πόλεμον. Κατέλαβον καὶ οὗτοι τὴν πόλιν, ἐξεδίωξαν ἐκεῖθεν τὸν ἐπίσκοπον, ἔπειτα ὅμως κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων των. Πᾶσαι αὗται αἱ ταραχαὶ ἀπετέλεσαν τὸν ***Πόλεμον τῶν Χωρικῶν***, ὅστις ἐξέθεσεν εἰς σπουδαῖον κίνδυνον τὴν θρησκευτικὴν Μεταρρύθμισιν. Ὁ Λούθηρος σθεναρῶς ἀντετάχθη εἰς τὰς ἀναρχικὰς ταύτας ἐνεργείας καὶ ἀπέκρουσε πᾶσαν προσπάθειαν τοῦ νὰ ἀναμιχθῇ ἡ

Μεταρρύθμισις εἰς πολιτικὰς διαμάχας. Εὐτυχῶς ἡ συναίσθησις τῆς ἀνάγκης τῆς Μεταρρυθμίσεως εἶχε τελείως ὡριμάσει εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ καὶ οὕτω τὸ ἔργον τοῦ Λουθήρου δὲν ἐπηρεάσθη ἐκ τῶν διαμαχῶν τούτων.

Τέλος, εἰς τὸ ἐν Σπέϊερ συνέδριον τῆς Βουλῆς (1529) ἀπεφασίσθη νὰ ἐφαρσθῶσι μέτρα αὐστηρὰ κατὰ τῆς διαδόσεως τῆς Μεταρρυθμίσεως, ἀπαγορευθείσης τῆς διδασκαλίας τῶν Εὐαγγελικῶν ἀρχῶν. Κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ὑπέβαλον οἱ φίλοι τοῦ Λουθήρου ἡγεμόνες **διαμαρτύρησιν** (protestatio), ἐξ οὗ καὶ ***Διαμαρτυρόμενοι*** ἢ Προτεστάνται (protestantes) ὠνομάσθησαν. Ὑπέβαλον δὲ συνάμα καὶ ἔκκλησιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἀπαιτοῦντες νὰ συγκληθῇ ἐλευθέρα οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὅπως διορθώσῃ τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κακῶς ἔχοντα.

Ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος ὅμως ἀπέρριψε τὴν διαμαρτύρησιν καὶ ἔκκλησιν ταύτην. Τὸ 1530 συνῆλθεν ἡ Βουλὴ εἰς τὴν πόλιν Αὐγούσταν (Augsburg), ἐκεῖ δὲ ὁ Κάρολος ἐκάλεσε καὶ τοὺς Διαμαρτυρομένους νὰ παρασταθοῦν πρὸς συζήτησιν τῶν αἰτημάτων των. Ἐκεῖ καὶ ὁ Μελάγχθων παρουσίασε τὴν ὑπ' αὐτοῦ συγγραφεῖσαν περίφημον ***Ὁμολογίαν Πίστεως***, τὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ***Αὐγουσταίαν*** λεγομένην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξετίθεντο αἱ διδασκαλίαι τῆς Μεταρρυθμίσεως. Τὴν Ὁμολογίαν ταύτην συνυπέγραψαν οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἡγεμόνες — ὁ Σαξωνίας ***Ἰωάννης***, ὁ Ἔσσης ***Φίλιππος***, καὶ ἄλλοι. *) Ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε τότε τοὺς Παπικοὺς θεολόγους Ἔκκιον, Φίμπερ καὶ Βιμπίναν νὰ συντάξουν ἀνασκευὴν τῆς Αὐγουσταίας Ὁμολογίας, εἰς σφοδρὰν γλῶσσαν γεγραμμένην, ἥτις καὶ ἀνεγνώσθη ἐπισήμως ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Κάρολος τοὺς Διαμαρτυρομένους νὰ ἀσπασθῶσι τὴν ἀνασκευὴν ταύτην, πλὴν οὗτοι ἠρνήθησαν μετὰ θάρρους. Ἐπὶ πολὺν χρόνον κατεβλήθησαν προσπάθειαι πρὸς συμβιβασμὸν τῶν δύο μερίδων ἀλλ' εἰς μάτην.

Ἐπὶ τέλους τὸ Συνέδριον διελύθη, χωρὶς νὰ ἐπιτευχθῇ λύσις τις. Ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Ἐκλέκτωρ τῆς Σαξωνίας συνεκάλει τοὺς Διαμαρτυρομένους ἡγεμόνας εἰς ***Σμαλκάλδην*** (Δ]βριον, 1530) ἵνα συσκεφθοῦν περὶ ἐνόπλου ἀντιστάσεως, ἐὰν ὁ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ Καθολικοὶ ἐπεχείρουν νὰ ἀσκήσουν βίαν κατὰ τῶν Διαμαρτυρομένων. Κατὰ Φεβρουάριον 1531 ὑπεγράφη συμμαχία διὰ ἓξ ἔτη μεταξὺ τῶν Διαμαρτυρομένων ἡγεμόνων πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς νέας πίστεως, ἐὰν ἤθελε παραστῇ ἀνάγκη. Ἡ Συμμαχία αὕτη τῆς Σμαλκάλδης προσέλαβε πολὺ μεγαλητέραν σημασίαν, ὅτε ὑπεστήριξαν εἰς αὐτὴν διὰ πολιτικοὺς λόγους οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας Φραγκίσκος ὁ Α'. καὶ Ἐρρῖκος ὁ Η'. Τοῦτο ἐξηνάγκασε τὸν αὐτοκράτορα Κάρολον νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τοὺς Διαμαρτυρομένους καὶ νὰ δηλώσῃ εἰς αὐτοὺς ὅτι δὲν θέλει παρεμποδίσει πλέον τὴν ἐλευθέραν ἄσκησιν τῆς νέας θρησκείας. Τὴν δήλωσιν ταύτην ἀπεδέχθησαν οἱ Διαμαρτυρόμενοι καὶ τὴν 23 Ἰουλίου 1532 ἐν Νυρεμβέργῃ ἐκηρύχθη θρησκευτικὴ εἰρήνη.

---

*) Τὴν Αὐγουσταίαν Ὁμολογίαν δὲν ἀπεδέχθησαν αἱ πόλεις Στρασβοῦργον, Κωνσταντία, Μεμίγγη καὶ Λινδάου, αἵτινες ἀπέκλινον μᾶλλον πρὸς τὰς διδασκαλίας τῆς Ἑλβετικῆς Μεταρρυθμίσεως.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Λούθηρος ἐνυμφεύθη τὴν Αἰκατερίνην φὸν Μπόρα, πρῴην καλογραίαν, τὸ δὲ παράδειγμα αὐτοῦ ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλοι Διαμαρτυρόμενοι τέως κληρικοὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο φυσικῶς ἐσκανδάλισε τοὺς Παπικοὺς κύκλους καὶ κατέστησεν ἔτι μᾶλλον ἀγεφύρωτον τὸ χάσμα μεταξὺ Προτεσταντισμοῦ καὶ Παπισμοῦ.

Ὁ Λούθηρος συγχρόνως περιῆλθεν εἰς ἔριδα πρὸς Ἑρρῖκον τὸν Η΄., βασιλέα τῆς Ἀγγλίας, ὅστις θελήσας πρὸς στιγμὴν νὰ παίξῃ πρόσωπον θεολόγου καὶ ὑπερασπιστοῦ τῶν δογμάτων τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἀντέκρουσε τὴν διδασκαλίαν τοῦ Λουθήρου περὶ τῆς Εὐχαριστίας καὶ ὑπερημύνθη τοῦ δόγματος τῆς Μετουσιώσεως. Ἡ συζήτησις αὕτη διεξήχθη ἑκατέρωθεν μὲ πολλὴν βιαιότητα καὶ ἀκράτειαν γλώσσης. Ἄλλη ἔρις ἀνεφύη μεταξὺ τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ μεγάλου σοφοῦ καὶ Οὑμανιστοῦ Ἐράσμου, ὅστις ἦτο μὲν ὑπὲρ μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀναμορφώσεως. ἀλλ' ἐθεώρει ὅτι αὕτη δέον νὰ ἐπιδιωχθῇ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῶν γραμμάτων καὶ οὐχὶ διὰ τῶν θεολογικῶν συζητήσεων καὶ ἐρίδων. Ὁ Ἔρασμος, παρ' ὅλην τὴν μεγάλην σοφίαν καὶ παιδείαν, ἣν ἐκέκτητο· ἐστερεῖτο τῆς ἀπαιτουμένης θρησκευτικῆς καὶ πνευματικῆς ζέσεως, ὅπως κατὰ βάθος ἐννοήσῃ καὶ συντρέξῃ τὸ ἔργον τοῦ Λουθήρου, πρὸς τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις κατ' ἀρχὰς ἔδειξε συμπαθῆ στάσιν. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἀνδρῶν ἔρις ἐξερράγη περὶ τὸ ζήτημα τῆς ἐλευθέρας θελήσεως καὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ταχέως προσέλαβε χαρακτῆρα προσωπικῆς διενέξεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀμφότεροι οἱ πρωταγωνισταὶ ἀντήλλαξαν προσωπικὰς ἀντεγκλήσεις κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἐνῷ ὁ Λούθηρος ὡδήγει τὴν ἐν Γερμανίᾳ Διαμαρτύρησιν μετὰ δυνάμεως καὶ φρονήσεως, παρόμοιον κίνημα εἶχεν ἐκδηλωθῇ καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ ἐλάμβανε σπουδαίας διαστάσεις ἐντελῶς ἀνεξαρτήτως τοῦ Λουθήρου. Τὴν πρώτην του ἀφετηρίαν ἔλαβε τὸ κίνημα τοῦτο, ὅπως καὶ τὸ ἐν Γερμανίᾳ, ἐξ ἀντιδράσεως πρὸς τὴν ἐμπορίαν τῶν συγχωροχαρτίων, εἶχεν ὅμως, ὅπως καὶ τὸ ἐν Γερμανίᾳ, τὰς βαθυτέρας του ρίζας εἰς τὴν γενικὴν δυσφορίαν κατὰ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κακῶς κειμένων. Τοῦ κινήματος τούτου ἡγέτης ἦτο ὁ ***Οὐλρῖχος Ζβίγγλιος*** (1481—1531), ὅστις ἐκπαιδευθεὶς ἐν Βασιλείᾳ καὶ Βιέννῃ ἐμυήθη τὴν κλασσικὴν παιδείαν καὶ ἐνέκυψεν εἰς τὴν μελέτην τῶν Γραφῶν, ὧν ταχέως ἀνεγνώρισε καὶ διεκήρυξε τὸ ἀπόλυτον κῦρος εἰς τὰ ζητήματα τῆς θρησκείας. Χειροτονηθεὶς ἱερεὺς τῷ 1506, εἰργάσθη ὡς ἐφημέριος εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλβετίας, καὶ τέλος εἰς Ζυρίχην τῷ 1516. Κατὰ τὸ 1516 τὸ πρῶτον ἦλθεν εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὴν Ρώμην, ἐπιτεθεὶς ζωηρῶς κατὰ τοῦ μοναχοῦ Σάμψωνος. ὅστις ἦλθεν εἰς Ἑλβετίαν πωλῶν συγχωροχάρτια. Ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς ὁ Πάπας δὲν ἠθέλησε νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὰς ἐπιθέσεις ταύτας, διότι δὲν ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς διάστασιν πρὸς τοὺς Ἑλβετούς, τῶν ὁποίων εἶχε μεγάλην ἀνάγκην ὡς μισθοφόρων στρατιωτῶν. Διὰ τοῦτο ὄχι μόνον δὲν ἐπετίμησε τὸν Ζβίγγλιον, ἀλλὰ καὶ τὸν διώρισεν ἐφημέριον τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ ἐν Ζυρίχῃ. Καὶ αὐτὸς ὁ Ζβίγγλιος κατ' ἀρχὰς

δὲν ἐπετέθη κατὰ τοῦ Παπισμοῦ, ἀλλὰ κατὰ μεμονωμένων καταχρήσεων ἐκκλησιαστικῶν.

Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεώς του ἐν Ζυρίχῃ, ἤρχισε νὰ εὐρύνῃ τὰς μεταρρυθμιστικάς του ἰδέας. Ἤρχισε νὰ κηρύττῃ τὰς Γραφὰς πρὸς τὸν λαόν, τόση δὲ ἦτο ἡ εὐγλωττία καὶ ἡ ζέσις του, ὥστε κατὰ χιλιάδας συνέρρεον πάσης τάξεως ἄνθρωποι νὰ τὸν ἀκούσουν. Ἀπέκτησε δὲ τόσην ἐπιρροήν, ὥστε ἡ δημοτικὴ κυβέρνησις τῆς Ζυρίχης ἠκολούθει τὰς ὑποδείξεις του εἰς ὅλα τὰ διοικητικὰ ζητήματα. Ὁ Ζβίγγλιος ἦτο καὶ πατριώτης καὶ νοῦς πολιτικός. Εἶδεν ὅτι τὸ σύστημα τῆς στρατολογίας Ἑλβετῶν μισθοφόρων ὑπὸ ξένων βασιλέων καὶ ὑπὸ τοῦ Πάπα ἦτο ὀλέθριον διὰ τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν καὶ τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ἑλβετίας καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ συστήματος τούτου. (ἀκολουθεῖ)

"ΕΝ ΣΩΜΑ ΕΣΜΕΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ"

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΒΔΟΜΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

(Ὀργανωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου ἀπὸ τοῦ 1846),

Ἀπὸ τῆς Κυριακῆς, 6 Ἰανουαρίου, μέχρι τοῦ Σαββάτου 12 Ἰανουαρίου 1914.

Πάντες οἱ ἁπανταχοῦ Χριστιανοὶ προεστῶτες καὶ ἐργάται τοῦ Εὐαγγελίου παρακαλοῦνται ὅπως ἐνεργήσωσιν ἐγκαίρως, ἵνα συγκεντρώσωσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἅπαντας τοὺς Χριστιανοὺς πρὸς ἡνωμένην προσευχὴν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῆς ὡς ἄνω ἑβδομάδος καὶ ὅπως κυκλοφορήσῃ εὐρέως τὸ παρὸν πρόγραμμα. Οἱ ποιμένες καὶ ἱεροκήρυκες προσκαλοῦνται ὅπως χρησιμοποιήσωσι τὰ κατωτέρω ὑποδεικνυόμενα θέματα διὰ τὸ κήρυγμά των κατὰ τὴν ἐνορκτήριον Κυριακὴν 6 Ἰανουαρίου καὶ ἀναπτύξωσιν εἰς τὸ ἐκκλησίασμα τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ὠφέλειαν τῆς ἑβδομάδος ταύτης τῆς παγκοσμίου προσευχῆς.

Ὡσαύτως παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως ἕκαστος ἔκθεσιν περὶ τῶν συναθροίσεων τῶν γενομένων ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ, πρὸς τὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ Συνδέσμου ὑπὸ τὴν ἑξῆς διεύθυνσιν ;

The General Secretary
World's Evangelical Alliance
19 Russell Square, London W. C. 1.

Κυριακή, 6 Ἰανουαρίου

Θέματα διὰ κηρύγματα καὶ ὁμιλίας.

α) «Πάλιν ἐντολὴν νέαν σᾶς γράφω» (Α'. Ἰωάν. β'. 7—8).

β) «Μὴ φοβοῦ, μικρὸν ποίμνιον, διότι ὁ Πατήρ σας ηὐδόκησε νὰ σᾶς δώσῃ τὴν βασιλείαν» (Λουκ. ιβ'. 32).

γ) «Ἀξίους τῆς μερίδος τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτὶ» (Κολοσσ. α' 12-13).

δ) «Ἂς συναθροισθῶσι πάντα τὰ ἔθνη..... ἂς φέρωσι τοὺς μάρτυρας αὐτῶν... σεῖς εἶσθε μάρτυρές μου» (Ἠσ. μγ'. 9—11).

ε) «Μετὰ πάντων τῶν ἐπικαλουμένων ἐν παντὶ τόπῳ τὸ ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν» (Α'. Κορινθ. α'. 2).

Δευτέρα, 7 Ἰανουαρίου.

Εὐχαριστία καὶ Ταπείνωσις.

Ἂς εὐχαριστήσωμεν τῷ Θεῷ, διὰ τὴν ἐπὶ ἓν ἀκόμη ἔτος ἀποκάλυψιν, ὅτι ὑπάρχει Εἷς, ὅστις ἵσταται ὑπέρτερος τοῦ χρόνου —ὁ αὐτὸς ἀμετάβλητος Κύριος, ὁ ἐλεῶν πλουσίως πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους Αὐτόν. Διὰ πάσας τὰς θύρας, αἵτινες ἠνοίχθησαν ἔμπροσθεν τῆς ἀληθείας Αὐτοῦ εἰς πάσας τὰς χώρας τῆς γῆς, καὶ διὰ τὴν προθυμίαν, μὲ τὴν ὁποίαν Αὐτὸς διὰ τοῦ Πνεύματος ἐπισκέπτεται τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ καὶ τὰς καρδίας τῶν ἀτόμων. Διὰ πάντας τοὺς κατὰ τὸ ἔτος 1923 ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης ἀναγεννηθέντας εἰς τὴν νέαν ἐν Χριστῷ ζωήν. Διὰ τὴν θρησκευτικὴν ἀφύπνισιν, τὴν πολλαχοῦ τοῦ κόσμου σημειωθεῖσαν καὶ ἐπιμαρτυροῦσαν τὴν ἐνέργειαν τοῦ Θείου Πνεύματος.

Ἂς ἐνθυμηθῶμεν μετὰ συντριβῆς πόσον ἐλλιπεῖς ἐφάνημεν εἰς τὴν ζέουσαν ἐκείνην πίστιν, ἥτις μετὰ θάρρους ἐπικαλεῖται τὴν δύναμιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ— πῶς κατετρίβημεν εἰς μηχανικὴν ὑπηρεσίαν, ἀμελήσαντες τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος—πόσον πρόθυμοι ὑπήρξαμεν νὰ μείνωμεν σταθεροὶ καὶ στάσιμοι, ἐνῷ ἐκαλούμεθα νὰ βαδίσωμεν πρὸς τὰ ἐμπρὸς—πῶς προσεπαθήσαμεν διὰ συμβιβασμῶν πρὸς τὸν κόσμον νὰ ἐξευμενίσωμεν τὴν ἔχθραν καὶ τὴν περιφρόνησίν του— πόσον κάματον καὶ κόπον ἠσθάνθημεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Χριστοῦ, πῶς ἀπωλέσαμεν τὴν ἀρχικὴν εὐτυχίαν τῆς σωτηρίας, καὶ πῶς ἠμελήσαμεν νὰ ἤμεθα ὡς οἱ ἀναμένοντες τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Κυρίου αὐτῶν.

Ἠσ. ξγ'. 7—19. Ψαλμ. ρμε'. Πράξ. ις'. 16-34. Κολοσσ. α'. 9-23.

Τρίτη, 8 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ τῆς Καθόλου Ἐκκλησίας.

Ἂς εὐχαριστήσωμεν τῷ Θεῷ: Διὰ τὸν αἰώνιον σκοπόν, ὃν προέθετο ὁ Χριστὸς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ—διὰ τὴν ἑνότητα, ἧς ἤδη ἀπολαύουσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου Αὐτοῦ πάντες οἱ ἐπικαλούμενοι τὸ ὄνομα Αὐτοῦ— διὰ πάσας τὰς συσκέψεις καὶ συνελεύσεις τῶν Χριστιανῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος, δι' ὧν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ

Χριστοῦ κατώρθωσαν νὰ ἔλθωσιν εἰς καλλιτέραν μετ' ἀλλήλων συνεννόησιν καὶ νὰ ἐγκαινιάσωσι νέαν ἀδελφοσύνην ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Κυρίου — δι' ὅλους ἐκείνους, οἵτινες διὰ τοῦ γραπτοῦ ἢ προφορικοῦ αὐτῶν λόγου καὶ διὰ τῆς ἁγίας αὐτῶν ζωῆς ἐβοήθησαν ἄλλους νὰ πιστεύσωσιν εἰς τὸν Χριστόν.

Ἂς ἐξομολογηθῶμεν : Πόσον ἀνάξιοι εἴμεθα τῆς μεγάλης ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς — πόσον μύωπες καὶ δειλοὶ ὑπήρξαμεν ὡς μάρτυρες τῆς ἀληθείας— πόσον ἀπετύχαμεν εἰς τὸ νὰ δώσωμεν εἰς τὸν κόσμον νὰ ἐννοήσῃ τὸν «νοῦν τοῦ Χριστοῦ» — πόσον ὀλίγον ἐπροθυμοποιήθημεν νὰ ζήσωμεν ζωὴν ὑπηρεσίας Χριστιανικῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἂς δεηθῶμεν: Ὅπως ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία προσηλωθῇ εἰς τὸν Θεὸν καὶ ταπεινῶς ἀκροασθῇ τῆς φωνῆς Αὐτοῦ. Ὅπως ἡ Ἐκκλησία ἐκζητήσῃ πρῶτον τὰ σπουδαῖα πνευματικὰ πράγματα καὶ ἀνοίξῃ πληρέστερον τὴν καρδίαν αὐτῆς πρὸς τὸν Χριστόν, τὸν θεῖον Κύριον αὐτῆς. Ὅπως διὰ ζωτικωτέρας γνώσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ φθάσῃ εἰς τελειοτέραν ἑνότητα. Ὅπως διὰ τοῦ πνεύματος αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία μείνῃ πιστὴ εἰς τὴν ὅλην βουλὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς δράσεως αὐτῆς δείξῃ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν Αἰωνίαν Ζωήν, ἥτις ἦτο παρὰ τῷ Πατρὶ καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν διὰ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ.

Ψαλμ. οβ'. Ἀγγαίου β'. 1—9. Ἡσ. ια'. Ἰωάν. ιϛ'. Ἐφεσ. δ'. 1-16.

Τετάρτη, 9 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν.

Ἂς εὐχαριστήσωμεν τῷ Θεῷ —διὰ τὴν βεβαιότητα τῆς Θείας βουλῆς, ἥτις καθοδηγεῖ τὰς τύχας τῶν ἐθνῶν—διὰ τὴν πεποίθησιν ἐπὶ τῆς παντοδυνάμου ἐξουσίας Αὐτοῦ, διότι ὁ Κύριος βασιλεύει, ὁσονδήποτε καὶ ἂν συνταράσσηται ὁ κόσμος—διὰ πάντας τοὺς κυβερνήτας ὅσοι, πιστεύοντες εἰς Αὐτόν, ἐζήτησαν νὰ ποδηγετήσωσι τοὺς λαοὺς αὐτῶν εἰς τὸ «νὰ πράττωσι τὸ δίκαιον, νὰ ἀγαπῶσι τὸ ἔλεος καὶ νὰ περιπατῶσι ταπεινῶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.»

Ἂς ὁμολογήσωμεν: Ὅτι τὰ λεγόμενα Χριστιανικὰ ἔθνη ἐφάνησαν ἀδιάφορα εἰς τὰ κακοπαθήματα ἀλλήλων, καχύποπτα κατ' ἀλλήλων, καὶ ἐλλιπῆ εἰς ἀγάπην καὶ συνεργασίαν. Ὅτι τὰ Χριστιανικὰ ἔθνη δὲν ἐβάδισαν τὴν ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ, ἥτις μόνη φέρει εἰς ζωὴν καὶ εἰρήνην. Ὅτι ἐκυριεύθησαν ὑπὸ μοιρολατρείας καὶ ἀπογνώσεως καὶ ἐλησμόνησαν τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ.

Ἂς προσευχηθῶμεν: Ὑπὲρ ἀρχόντων καὶ ἡγεμόνων, ὅπως αἰσθανθῶσιν ὅτι τὴν ἐξουσίαν κατέχουσιν ὡς οἰκονόμοι τοῦ Θεοῦ. Ὅπως καὶ λαοὶ καὶ ἄρχοντες ἀπαλλαγῶσι παντὸς φόβου, ὑποψίας καὶ δυσπιστίας. Ὅπως ἔλθῃ μία εἰρήνη, ὑπὸ τὸ χαρμόσυνον κράτος τῆς ὁποίας οἱ λαοὶ θὰ δύνανται νὰ συμβιῶσιν ἀφόβως, συμπράττοντες καὶ ἐξυπηρετοῦντες ἀλλήλους. Ὅπως χάριν ἐπιτεύξεως τῆς εἰρήνης ταύτης, οἱ ἐκζητοῦντες καὶ κηρύττοντες τὴν ἀδελφότητα τῶν ἐθνῶν ἐνισχυθῶσι καὶ ὑποστηριχθῶσιν εἰς τὰς προσπαθείας αὐτῶν. Ὅπως ἕκαστον ἔθνος ζητήσῃ νὰ κα-

θαρισθῇ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν, αἵτινες μολύνουσι καὶ καταστρέφουσι τὴν ψυχὴν ἑνὸς λαοῦ. Ὅπως εἰς πᾶσαν χώραν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ γένηται ὁ ἠθικὸς ὁδηγὸς τοῦ ἔθνους.

Ἡσ. α΄. Ὠσηέ ιδ΄. Ματθ. η΄. 5—13. Ἀποκαλ. κα΄. 1—8, 22—27.

Πέμπτη, 10 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ τῶν Χριστιανικῶν Ἱεραποστολῶν.

Ἂς εὐχαριστήσωμεν τῷ Θεῷ : Διότι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς ὁλονὲν ἔρχονται εἰς συναίσθησιν τῆς γενικῆς αὐτῶν πνευματικῆς ἀνάγκης, καὶ τοῦ ὅτι εἰς τὴν ὥραν τῆς ἀφυπνίσεως μόνον ὁ Χριστὸς δύναται νὰ χορτάσῃ τὰς ψυχάς των. Διὰ τὸν αὔξοντα πόθον τῶν μὴ Χριστιανικῶν λαῶν νὰ ἀκούσωσι περὶ τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἐν Κίνᾳ, Ἰνδίαις καὶ ἄλλαις χώραις, ὅπου βασιλεύει πολιτικὴ σύγχυσις, ἡ πνευματικὴ ἀφύπνισις εἶναι εἴπερ ποτε ζωηρὰ καὶ εὐοίωνος. Διότι καὶ εἰς τὰς φυλὰς τῆς Ἀφρικῆς ἀνατέλλει ἡ γνῶσις τῆς ἐλπίδος τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Διότι ἀληθὴς ἀδελφοσύνη βασιλεύει μεταξὺ τῶν ἐργαζομένων ἐν τῷ ἱερῷ ἱεραποστολικῷ ἀγρῷ, οἱ δὲ ἱεραπόστολοι καὶ οἱ συνεργάται αὐτῶν δὲν ἔπαυσαν νὰ κηρύττωσι τὸν Χριστόν.

Ἂς δεηθῶμεν : Ὅπως ἐν παντὶ ἀγρῷ καὶ παντὶ κλάδῳ ἱεραποστολικῆς ὑπηρεσίας, πάντα τὰ ζητήματα ἐξετάζωνται ὑπὸ τὸ καθαρὸν φῶς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅπως αἱ ἱεραποστολικαὶ ἑταιρίαι λάβωσι πλουσίως τὸ πνεῦμα τῆς σοφίας, τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς δυνάμεως, ὥστε νὰ γνωρίζωσι πῶς νὰ ἐξαγοράζωνται τὸν καιρόν. Ὅπως μηδέποτε λησμονήσωσι τὸν Κύριον καὶ τὸν Σταυρὸν Αὐτοῦ, μηδὲ ἀποκάμωσι προσκαλοῦντες πάντας [illegible] τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ σωτηρίαν. Ὅπως ἕκαστος [illegible] χάριτος καὶ δυνάμεως τοῦ Κυρίου. Ὅπως ἀνοιχθῶσιν εἰς τὴν [illegible] διεισδύσεως εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν.

Ἡσ. μβ΄. 1-16, νε΄. Λουκ. ι΄. 1-12. Ἰωάν. ιζ΄.

Παρασκευή 11 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ [illegible] καὶ τῆς νεολαίας.

Ἂς εὐχαριστήσωμεν τῷ Θεῷ: Διὰ πάντας, ὅσοι εἴτε ἐν τῇ οἰκογενείᾳ εἴτε [illegible] παιδευτηρίοις, διετήρησαν ἀνημμένον τὸν λύχνον τῆς πίστεως. Διὰ πάντας τοὺς φοιτητάς, οἵτινες κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐκ πίστεως ὁρμώμενοι κατετάχθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Χριστοῦ. Διὰ πάντας, ὅσοι ὡς γονεῖς ἢ ὡς διδάσκαλοι ἢ ὡς θρησκευτικοὶ ποιμένες, διὰ τῆς ἁγίας των ζωῆς ἐκήρυξαν καὶ συνέστησαν τὸν Χριστὸν εἰς τὴν νεολαίαν. Διὰ τὰ ἁπανταχοῦ Κυριακὰ Σχολεῖα καὶ τοὺς διδασκάλους αὐτῶν, τοὺς ἀφειδῶς ἐργαζομένους εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην ὑπηρεσίαν. Διὰ πάντας, ὅσοι ἁπανταχοῦ ἐζήτησαν νὰ ἑλκύσωσι τὴν νεολαίαν πρὸς τὸν Σωτῆρα.

Ἂς δεηθῶμεν: Ὅπως διὰ τῆς κατ' οἶκον λατρείας, διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν

Γραφῶν καὶ διὰ τῆς εὐλαβοῦς τηρήσεως τῆς Κυριακῆς ἡμέρας, ἡ νεολαία γυμνασθῇ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τοὺς κινδύνους τοῦ κόσμου. Ὅπως εἰς τοὺς ἁπανταχοῦ διδασκάλους τῶν Κυριακῶν Σχολείων ἐπιδαψιλευθῇ ἄνωθεν σοφία καὶ ἀνεξάντλητος ὑπομονή, καὶ ὅπως διδάξωσι τὴν νεολαίαν ὅτι ἡ διὰ τὸν Χριστὸν ὑπηρεσία καὶ ὄχι διὰ τὰ πλούτη εἶναι τὸ μέγα βραβεῖον τῆς ζωῆς. Ὅπως οἱ ἁπανταχοῦ φοιτηταὶ ἀκούσωσι καὶ δεχθῶσι τὴν κλῆσιν τοῦ Χριστοῦ, καλοῦντος αὐτοὺς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν Αὐτοῦ.

Παροιμ. ή. Α΄. Σαμ. γ΄. Λουκ. β΄. 40—52. Β΄. Τιμόθ. α΄.

Σάββατον 12 Ἰανουαρίου.

Ὑπὲρ τῆς παρ᾽ ἡμῖν θρησκευτικῆς δράσεως.—Ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ἰουδαίων.

Ἂς εὐχαριστήσωμεν τῷ Θεῷ: Διὰ πάντας, ὅσοι κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐζήτησαν, διὰ ἰδιωτικῆς προσπαθείας ἢ διὰ δημοσίας διακονίας, να φέρωσι ψυχὰς εἰς τὸν Χριστόν. Διὰ πάντας, ὅσοι περὶ τα δημόσια πράγματα ἀσχολούμενοι δὲν ἐπαισχύνονται νὰ διακηρύττωσι τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν αὐτῶν καὶ ζητοῦσι να ἐφαρμόσωσι τὴν πίστιν ταύτην εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν ζωήν. Διὰ τὴν γενναίαν καὶ καρτερικὴν ὑπηρεσίαν ἐκείνων, ὅσοι ἐν πνεύματι ἀδελφοσύνης συνιστοῦν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους τὴν χάριν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ διὰ τὰ ἐνθαρρυντικὰ τυχὸν ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν.

Ἂς δεηθῶμεν: Ὅπως πάντες οἱ ἐντὸς τῆς ποίμνης τῆς Ἐκκλησίας εὑρισκόμενοι αἰσθανθῶσι τὸ καθῆκον, ὅπερ ὑπέχουσι, τοῦ νὰ μεταδώσωσι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Σωτηρίας πρὸς τοὺς περὶ αὐτούς, τοὺς μὴ γνωρίσαντας εἰσέτι τὸν Χριστόν. Ὅπως ἡ Ἐκκλησία ἐν παντὶ παραχωρήσῃ τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ μὴ ἔχῃ ἄλλον σκοπὸν εἰμὴ τὴν διάδοσιν τῆς ἀληθείας Αὐτοῦ καὶ τῆς θελήσεως Αὐτοῦ, διὰ πιστῆς ὑπηρεσίας. Ὅπως αὐξηθῇ ἡ προσωπικὴ πίστις, ἐλπὶς καὶ ἀγάπη τῶν ἐργαζομένων εἰς οἱονδήποτε κλάδον Χριστιανικῆς ὑπηρεσίας. Ὑπὲρ πάντων τῶν ἐργαζομένων διὰ τὸ πνευματικὸν καλὸν τῆς νεολαίας. Ὅπως πάντες οἱ φέροντες τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ κατανοήσωσι βαθύτερον τὰς ψυχικὰς ἀνάγκας τῶν Ἰουδαίων καὶ αἰσθανθῶσι ἰσχυροτέραν συμπάθειαν διὰ τὸν ἀρχαῖον τοῦτον περιούσιον λαὸν τοῦ Θεοῦ.

Ψαλμ. πε΄. Λουκ. ι΄. 17-24. Ρωμ. ι΄. Κολοσσ. δ΄.

Ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΜΑΓΟΣ

(ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ τοῦ Henry van Dyke).

II.

(Συνέχεια)

Ἡ πρώτη ἀκτὶς τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου ἔρριψε μίαν μακρὰν σκιὰν πρὸ αὐτῆς, ἐνῷ εἰσήρχετο εἰς τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς ὁδοιπορίας καὶ τὸ βλέμμα τοῦ Ἀρταβάνους ἀνυπομόνως διηρεύνα μακρόθεν τὸν μέγαν γήλοφον τοῦ Νεβρὼδ καὶ τὸν Ναὸν τῶν Ἑπτὰ Σφαιρῶν, πουθενὰ ὅμως δὲν διέκρινεν ἴχνος τῶν φίλων του.

Τὰ ἐκ πολυχρώμων μαρμάρων ἐκτισμένα δώματα (ταράτσαι) τοῦ ναοῦ (μαῦρα, κίτρινα, ἐρυθρᾶ, πράσινα, κυανᾶ καὶ λευκά), κατηρειπωμένα ἐκ τῶν φυσικῶν ἀνατροπῶν καὶ ἐκ τῶν καταστροφῶν διὰ τῆς ἀνθρωπίνης βίας, ἔλαμπον ἀκόμη εἰς τὸ πρωϊνὸν φῶς ὡς μία κατεστραμμένη ἶρις.

Ὁ Ἀρταβάνης, ἀφοῦ ἔκαμε ταχέως τὸν γύρον τοῦ λόφου, κατέβη ἀπὸ τὸν ἵππον του καὶ ἀνῆλθε πεζὸς εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον, ὁπόθεν ἐκύτταξε προσεκτικῶς πρὸς δυσμάς.

Ἡ ἀπέραντος ἐρημία τῶν βάλτων ἐξετείνετο πρὸς τὸν ὁρίζοντα καὶ πρὸς τὸ ἄκρον τῆς ἐρήμου. Ἐρωδιοὶ ἵσταντο πλησίον τῶν λιμναζόντων ὑδάτων καὶ θῶες παρεμόνευον ἐντὸς τῶν χθαμαλῶν θάμνων, ἀλλὰ πουθενὰ δὲν ἐφαίνετο ἴχνος τοῦ καραβανίου τῶν Μάγων, πλησίον ἢ μακράν.

Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δώματος εἶδεν ἕνα μικρὸν σωρὸν ἀπὸ σπασμένους πλίνθους καὶ κάτωθεν αὐτοῦ ἓν τεμάχιον παπύρου. Τὸ ἀνέσυρεν ἀμέσως καὶ τὸ ἀνέγνωσε:

«Σὲ ἐπεριμέναμεν μέχρι καὶ πέραν τοῦ μεσονυκτίου καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ καθυστερήσωμεν περισσότερον. Πηγαίνομεν νὰ εὕρωμεν τὸν Βασιλέα. Ἀκολούθει μας διὰ μέσου τῆς ἐρήμου».

Ὁ Ἀρταβάνης ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐκάλυψε μὲ τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπόν του ἐν ἀπελπισίᾳ.

«Πῶς νὰ διαπεράσω τὴν ἔρημον», εἶπε, «χωρὶς τροφὴν καὶ μὲ ἕνα ἐξηντλημένον ἵππον; Πρέπει νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν Βαβυλῶνα, νὰ πωλήσω τὸν σάπφειρόν μου, νὰ ἀγοράσω ἓν καραβάνιον καμηλῶν καὶ νὰ κάμω προμηθείας διὰ τὸ ταξείδιον. Ἴσως δὲν θὰ συναντήσω ποτὲ τοὺς φίλους μου. Μόνον ὁ Θεὸς ὁ ἐλεήμων γνωρίζει ἐὰν δὲν θὰ χάσω τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ ἴδω τὸν Βασιλέα, ἐπειδὴ ἠργοπόρησα διὰ νὰ δείξω ἔλεος».

III.

Ἄκρα σιωπὴ ἐβασίλευσεν εἰς τὴν Αἴθουσαν τῶν Ὀνείρων, ὅπου ἤκουον τὴν ἱστορίαν τοῦ Τετάρτου Μάγου. Διὰ μέσου τῆς σιωπῆς ταύτης εἶδον, ἀλλὰ πολὺ ἀμυδρῶς, τὴν μορφήν του διερχομένην ἐπὶ τῶν μελαγχολικῶν ἐκτάσεων

τῆς ἐρήμου, καθήμενον ὑψηλὰ ἐπὶ τῆς καμήλου καὶ προχωροῦντα σταθερῶς πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὡς ἓν πλοῖον ἐπὶ τῶν κυμάτων.

Ἡ χώρα τοῦ θανάτου ἡπλώνετο γύρω του. Ἡ πετρώδης ἐρημία δὲν παρεῖγε χλωρόν τι ἀλλὰ μόνον ἀκάνθας καὶ τριβόλους. Μελανοὶ βράχοι ἐξεῖχον ἐκ τοῦ ἐδάφους ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὁμοιάζοντες μὲ τὰ κόκκαλα ἀγνώστων θηρίων. Ἄνυδρα καὶ ἀφιλόξενα βουνὰ ἐξετείνοντο εἰς τὸ βάθος, αὐλακωμένα μὲ τοὺς ξηροὺς ρύακας ἀρχαίων χειμάρρων. Τὴν ἡμέραν ὁ φοβερὸς καύσων συνεπίεζε τὴν τρέμουσαν ἀτμόσφαιραν. Καμμία ζωντανὴ ὕπαρξις δὲν ἐκινεῖτο ἐπὶ τῆς ἀφώνου καὶ λιποθύμου γῆς, ἐκτὸς ὀλίγων μικρῶν ἀρουραίων (ποντικῶν), οἱ ὁποῖοι ἔτρεχον μεταξὺ τῶν πετρῶν, ἢ σαῦραι ἐξαφανιζόμεναι εἰς τὰς ρωγμὰς τοῦ βράχου. Τὴν νύκτα δὲ οἱ θῶες (τσακάλια) περιεφέροντο καὶ ἐφώναζον μακρόθεν, οἱ δὲ λέοντες ἔκαμνον νὰ ἀντηχοῦν αἱ μαῦραι φάραγγες διὰ τῶν ὑποκώφων βρυχηθμῶν. Τὴν θερμότητα τῆς ἡμέρας διεδέχετο δριμὺ νυκτερινὸν ψύχος. Ἀλλὰ εἴτε διὰ τοῦ ψύχους εἴτε διὰ τοῦ καύσωνος ὁ Μάγος ἐπροχώρει σταθερῶς πρὸς τὰ ἐμπρός.

Ἔπειτα εἶδον τοὺς κήπους καὶ τὰ περιβόλια τῆς Δαμασκοῦ, ποτιζόμενα ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς Ἀβανᾶ καὶ Φαρφάρ, μὲ τὰς χλοεράς των πρασιὰς καὶ τὰς συστάδας τῶν ρόδων καὶ μύρτων. Διέκρινα τὴν μακρὰν χιονοσκεπῆ ράχιν τοῦ ὄρους Ἀερμὼν καὶ τὰ σκιερὰ δάση τῶν Κέδρων καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰορδάνου καὶ τὰ γαλανὰ ὕδατα τῆς λίμνης τῆς Γαλιλαίας καὶ τὴν εὔφορον πεδιάδα τοῦ Ἐσραελὼν καὶ τοὺς λόφους τοῦ Ἐφραῒμ καὶ τὴν ὀρεινὴν τοῦ Ἰούδα. Διὰ μέσου ὅλων τούτων τῶν μερῶν παρηκολούθησα τὴν πορείαν τοῦ Ἀρταβάνους, προχωροῦντος ἀδιακόπως πρὸς τὰ ἐμπρός, ἕως ὅτου ἔφθασεν εἰς τὴν Βηθλεέμ. Ἦτο ἡ τρίτη ἡμέρα μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν τριῶν Μάγων, οἵτινες ἦλθον εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ εὗρον τὴν Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸ βρέφος τοῦ Ἰησοῦ καὶ κατέθεσαν τὰ δῶρά των,—σμύρναν, χρυσὸν καὶ λίβανον,—παρὰ τοὺς πόδας του.

Τώρα ἐπλησίασε καὶ ὁ Τέταρτος Μάγος κατάκοπος ἀλλὰ πλήρης ἐλπίδος, φέρων τὸ ρουβίνιον καὶ τὸν μαργαρίτην διὰ νὰ τὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Βασιλέα. «Τώρα τέλος πάντων», εἶπε, «βεβαίως θὰ τὸν εὕρω, ἂν καὶ ἦμαι μόνος καὶ ἦλθα βραδύτερον ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μου. Αὐτὸ εἶναι τὸ μέρος, περὶ τοῦ ὁποίου μοῦ εἶπεν ὁ Ἑβραῖος ἐξόριστος ὅτι προανήγγειλαν οἱ προφῆται, καὶ ἐδῶ θὰ ἴδω τὴν ἀνατολὴν τοῦ μεγάλου φωτός. Ἀλλὰ πρέπει νὰ πληροφορηθῶ περὶ τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἀδελφῶν μου καὶ εἰς ποίαν οἰκίαν τοὺς ὡδήγησεν ὁ Ἀστήρ, καὶ εἰς ποῖον παρουσίασαν τὰ δῶρά των».

Οἱ δρόμοι τοῦ χωρίου ἐφαίνοντο ἔρημοι, ὁ δὲ Ἀρταβάνης ἠπόρει μήπως οἱ κάτοικοι εἶχαν ἀναβῆ εἰς τὰς νομὰς διὰ νὰ φέρουν τὰ πρόβατά των εἰς τὰς μάνδρας. Ἀπὸ τὴν ἀνοικτὴν θύραν μιᾶς καλύβης ἤκουσε φωνὴν γυναικείαν, ἡ ὁποία ἔψαλλε σιγαλά. Εἰσῆλθε καὶ εὗρε μίαν νεαρὰν μητέρα νανουρίζουσαν τὸ βρέφος της διὰ νὰ κοιμηθῇ. Αὐτὴ τοῦ εἶπε περὶ τῶν ξένων ἐξ Ἀνατολῆς, οἱ ὁποῖοι πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ χωρίον καὶ εἶπον ὅτι ἕνας ἀστὴρ τοὺς εἶχεν ὁδηγήσει εἰς τὸ μέρος, ὅπου Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ναζαρὲτ εὑρίσκετο μετὰ τῆς συζύγου του καὶ

τοῦ νεογνοῦ παιδιοῦ, καὶ πῶς εἶχον προσκυνήσει τὸ βρέφος καὶ δώσει εἰς αὐτὸ πολλὰ πλούσια δῶρα.

Ἀλλ᾽ οἱ ξένοι αὐτοί, προσέθηκεν ἡ γυνή, ἐξηφανίσθησαν πάλιν αἰφνιδίως ὅπως εἶχον ἔλθει. Ἡμεῖς ἐφοβήθημεν ἀπὸ τὴν παράδοξον ἐπίσκεψιν τῶν ξένων τούτων. Δὲν ἠδυνάμεθα νὰ τὴν ἐννοήσωμεν. Ἔπειτα ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐκ Ναζαρὲτ ἐπῆρε τὸ βρέφος καὶ τὴν μητέρα του καὶ ἔφυγεν ἐκείνην τὴν ἰδίαν νύκτα κρυφίως καὶ διεδόθη, ὅτι πηγαίνουν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἀπὸ τότε μία ψύχωσις, μία ἀνήσυχος προαίσθησις κατέχει τὸ χωρίον μας—κἄτι κακὸν θὰ μᾶς ἔλθῃ. Λέγουν ὅτι Ρωμαῖοι στρατιῶται ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ διὰ νὰ μᾶς ἐπιβάλουν ἕνα νέον φόρον καὶ οἱ ἄνδρες μας ἐπῆραν τὰς ἀγέλας καὶ τὰ ποίμνιά μας μακρὰν μέσα στὸ βουνὸ καὶ κρύπτονται ἐκεῖ διὰ νὰ ἀποφύγουν τὸν φόρον. Ὁ Ἀρταβάνης ἤκουε τὴν μειλίχιον καὶ συνεσταλμένην της ὁμιλίαν, τὸ δὲ βρέφος εἰς τὰς ἀγκάλας της τὸν παρετήρει καὶ ἐχαμογέλα καὶ ἥπλωσε τὰ μικρά του χέρια διὰ νὰ πιάσῃ τὸν χρυσοῦν πτερωτὸν κύκλον, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀρταβάνης ἔφερεν χρυσοκέντητον εἰς τὸ στῆθος του. Ἡ καρδία του ἐθερμάνθη ἀπὸ τὸ μειδίαμα τοῦ βρέφους· τοῦ ἐφαίνετο ὡς ἕνας χαιρετισμὸς ἀγάπης καὶ ἐμπιστοσύνης πολὺ εὐχάριστος ὕστερα ἀπὸ τὸ μακρυνόν του ταξείδιον μέσα εἰς τὴν μοναξιάν, τὴν ἀμφιβολίαν καὶ τὴν ἀβεβαιότητα. «Διατί τὸ βρέφος αὐτὸ νὰ μὴ ἦναι ὁ ἀναμενόμενος Βασιλεύς;» εἶπε καθ᾽ ἑαυτόν, χαϊδεύων τὸ τρυφερὸν πρόσωπον τοῦ νηπίου. «Καὶ ἄλλοι βασιλεῖς ἐγεννήθησαν μέχρι τοῦδε εἰς ταπεινοτέρας κατοικίας ἀπ᾽ αὐτὴν ἐδῶ, καὶ ὁ εὐνοούμενος τῶν ἀστέρων δύναται νὰ φανερωθῇ καὶ εἰς μίαν καλύβην. Ἐν τούτοις δὲν ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς τῆς σοφίας νὰ ἀνταμείψῃ τὰς ἐρεύνας καὶ τοὺς κόπους μου τόσον εὐκόλως. Ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ζητῶ ἔφυγε πρὸ ἐμοῦ καὶ τώρα πρέπει νὰ ἀκολουθήσω τὸν Βασιλέα εἰς Αἴγυπτον.»

Ἡ νεαρὰ μήτηρ ἔβαλε τὸ βρέφος εἰς τὴν κούνιαν του, καὶ ἠγέρθη διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν ξένον ἐπισκέπτην, τὸν ὁποῖον ἡ τύχη ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν της. Ἔθεσε πρὸ αὐτοῦ τροφήν, τὴν λιτὴν τροφὴν τῶν χωρικῶν, ἀλλὰ προθύμως προσφερομένην καὶ ὡς ἐκ τούτου δίδουσαν ἀληθῆ ἀναψυχὴν εἰς τὴν καρδίαν καὶ εἰς τὸ σῶμα. Ὁ Ἀρταβάνης ἐδέχθη εὐγνωμόνως τὴν περιποίησιν καὶ ἐνῷ ἔτρωγεν τὸ βρέφος ἀπεκοιμήθη μακαρίως τραυλίζον ἡδέως στὸ ὄνειρόν του, μεγάλη δὲ ἡσυχία διεχύθη εἰς τὸ δωμάτιον. Ἐξαίφνης ὅμως ἄγριαι φωναὶ ἠκούσθησαν εἰς τοὺς δρόμους τοῦ χωρίου, ἐμπνέουσαι τρόμον—κραυγαὶ καὶ θρῆνοι γυναικείων φωνῶν, βοὴ σαλπίγγων καὶ κλαγγὴ ὅπλων. Μία ἀπελπιστικὴ κραυγὴ ἠκούσθη φωνάζουσα :

«Οἱ στρατιῶται! οἱ στρατιῶται τοῦ Ἡρώδου! Φονεύουν τὰ παιδιά μας!»

Ἡ νεαρὰ μήτηρ ὠχρίασεν ἐκ τοῦ τρόμου. Ἥρπασε τὸ τέκνον εἰς τὰς ἀγκάλας της, καὶ ἐπῆγε καὶ ἐζάρωσεν ἀκίνητος εἰς τὴν σκοτεινοτέραν γωνίαν τοῦ δωματίου, σκεπάζουσα τὸ βρέφος μὲ τὰς πτυχὰς τοῦ ἐνδύματός της ἐκ φόβου μήπως ἐξυπνήσῃ καὶ κλαύσῃ. Τότε ὁ Ἀρταβάνης ἐσηκώθη γρήγορα καὶ ὑπῆγε καὶ

ἐστάθη μέσα εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας. Οἱ πλατεῖς ὦμοί του ἔφραξαν τὴν εἴσοδον καὶ ἡ κορυφὴ τοῦ λευκοῦ του σκούφου ἤγγιζε σχεδὸν τὸ ἀνώφλιον τῆς θύρας. Οἱ στρατιῶται τότε ἐφάνησαν ἐρχόμενοι δρομαίως μὲ χεῖρας αἱματωμένας καὶ ξίφη στάζοντα αἷμα. Εἰς τὴν ὄψιν τοῦ ξένου μὲ τὴν ἐπιβλητικήν του στολὴν ἐσταμάτησαν μὲ ἔκπληξιν. Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς ἀξιωματικὸς ἐπλησίασε τὴν θύραν διὰ νὰ ἐκβιάση τὴν εἴσοδον. Ἀλλ' ὁ Ἀρταβάνης δὲν ἐταράχθη. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο τόσον γαλήνιον, ὡς ἐὰν παρετήρει τοὺς ἀστέρας, εἰς δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔλαμπε τὸ σταθερὸν ἐκεῖνο βλέμμα, πρὸ τοῦ ὁποίου καὶ αὐτὴ ἡ ἀγρία λεοπάρδαλις ζητοῦσα θήραμα ὀπισθοχωρεῖ. Ἔπιασε τὸν ἀξιωματικὸν ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ εἶπε χαμηλοφώνως: «Εἶμαι μόνος μου ἐδῶ καὶ περιμένω νὰ δώσω τὸ κόσμημα τοῦτο εἰς ὅποιον φρόνιμον ἀξιωματικὸν θὰ μὲ ἀφήσῃ ἥσυχον!» Καὶ τοῦτο εἰπὼν τοῦ ἔδειξε τὸ ρουβίνιον ἐντὸς τῆς παλάμης του λάμπον ὡς μία μεγάλη σταγὼν αἵματος.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐθαμβώθη ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τοῦ κοσμήματος. Οἱ ὀφθαλμοί του διεστάλησαν ἀπὸ ἐπιθυμίαν καὶ ἡ ἔκφρασις πλεονεξίας ἐζωγραφίζετο εἰς τὸ πρόσωπόν του. Ἥπλωσε τὴν χεῖρά του καὶ λαβὼν τὸ ρουβίνιον ἐφώναξε εἰς τοὺς ἄνδρας του: «Ἐμπρὸς παρακάτω! δὲν ὑπάρχει παιδὶ ἐδῶ! Αὐτὸ τὸ σπῆτι εἶναι κενόν!» Ἡ κλαγγὴ τῶν ὅπλων καὶ ὁ ποδοβολητὸς ἐπέρασαν παρὰ πέρα ὅπως ἡ ἀκατάσχετος ὁρμὴ τοῦ κυνηγοῦ σαρώνει τὸ κρυσφύγετον ἔνθα καταφεύγει ἡ τρέμουσα ἔλαφος. Ὁ Ἀρταβάνης τότε ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν καλύβην καὶ στραφεὶς πρὸς ἀνατολὰς προσηυχήθη ὡς ἑξῆς: «Ὦ Θεὲ τῆς ἀληθείας, συγχώρησον τὸ ἁμάρτημά μου· εἶπα ἕνα ψεῦδος διὰ νὰ σώσω τὴν ζωὴν ἑνὸς παιδίου. Καὶ τώρα δύο ἀπὸ τὰ δῶρά μου μοῦ ἔφυγαν. Ἐδαπάνησα δι' ἄνθρωπον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἦτο προωρισμένον διὰ τὸν Θεόν. Θ' ἀξιωθῶ ἆρά γε ποτὲ νὰ ἴδω τὸ πρόσωπον τοῦ Βασιλέως;»

Ἀλλ' ἡ φωνὴ τῆς γυναικός, μὲ δάκρυα χαρᾶς εἰς τὴν σκιὰν ὄπισθέν του, τὸν διέκοψεν: «Ἐπειδὴ ἔσωσες τὴν ζωὴν τοῦ μικροῦ μου, ὁ Κύριος νὰ σὲ εὐλογήσῃ, καὶ νὰ σὲ φυλάξῃ! Ὁ Κύριος νὰ ἐπιλάμψῃ τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ ἐπὶ σέ καὶ νὰ σὲ ἐλεήσῃ, Ὁ Κύριος νὰ ὑψώσῃ τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ ἐπὶ σέ, καὶ νὰ σοὶ δώσῃ εἰρήνην».

IV.

Πάλιν ἔγεινε σιωπὴ εἰς τὴν Αἴθουσαν τῶν Ὀνείρων βαθυτέρα καὶ μυστηριωδεστέρα ἀπὸ τὸ πρῶτον διάλειμμα· κατενόησα δὲ ὅτι τὰ ἔτη τοῦ Ἀρταβάνου διέρρεον πολὺ ταχέως καὶ μόνον διέκρινα ποῦ καὶ ποῦ τὸ ρεῦμα τῆς ζωῆς του διαλάμπον διὰ μέσου τῆς ὁμίχλης, ἡ ὁποία ἐκάλυπτε τὴν πορείαν του.

Τὸν εἶδον νὰ περιφέρεται μεταξὺ τῶν ὄχλων τῆς πολυπληθοῦς Αἰγύπτου, ζητῶν παντοῦ τὰ ἴχνη τῆς Ναζωραίας οἰκογενείας, ἡ ὁποία κατῆλθεν ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Βηθλεέμ· καὶ εὕρισκε τὰ ἴχνη ταῦτα πότε ὑπὸ τὰς πλατυφύλλους συκομωρέας τῆς Ἡλιουπόλεως, πότε κάτωθεν τῶν τειχῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ φρουρίου τῆς Νέας Βα-

βυλῶνος παρὰ τὸν Νεῖλον—ἴχνη τόσον ἀσθενῆ καὶ τόσον σκοτεινά, ὥστε ἐξηφανίζοντο διαρκῶς πρὸ αὐτοῦ, ὅπως τ' ἀποτυπώματα ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς ἄμμου λάμπουν πρὸς στιγμὴν ἐκ τῆς ὑγρότητος καὶ ἔπειτα χάνονται.

Τὸν εἶδον πάλιν παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Πυραμίδων, αἵτινες ὕψωνον τὰς ὀξείας κορυφάς των πρὸς τὴν πυκνὴν χρυσῆν λάμψιν τοῦ δύοντος ἡλίου, ἀμετάβλητα μνημεῖα τῆς φθαρτῆς δόξης καὶ τῆς ἀφθάρτου ἐλπίδος τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκύτταξε προσεκτικῶς τὸ πρόσωπον τῆς πελωρίας Σφιγγὸς, προσπαθήσας εἰς μάτην ν' ἀναγνώσῃ τὴν ἔκφρασιν τῶν ἀπαθῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ αἰνιγματώδους μειδιάματος αὐτῆς. Ἦτο λοιπὸν πράγματι ἡ χλεύη πάσης προσπαθείας καὶ πάσης φιλοδοξίας, ὡς εἶχεν εἰπεῖ ὁ Τιγράνης; ἡ σκληρὰ εἰρωνεία ἑνὸς αἰνίγματος, τοῦ ὁποίου δὲν ὑπάρχει λύσις, μιᾶς ἐρεύνης ἡ ὁποία εἶναι καταδικασμένη εἰς ἀποτυχίαν; Ἢ μήπως ὑπῆρχεν εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς Σφιγγὸς μία σκιὰ οἴκτου καὶ ἐνθαρρύνσεως—μία ὑπόσχεσις ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἡττημένος ἤθελε τέλος φθάσει εἰς τὴν νίκην καὶ ὁ ἀπογοητευμένος ἐπιτύχει τὸ βραβεῖον καὶ ὁ ἀμαθὴς γίνει σοφὸς καὶ ὁ τυφλὸς ἀναβλέψει καὶ ὁ περιπλανώμενος τέλος εὕρει τὸν λιμένα;

Τὸν εἶδον πάλιν εἰς μίαν ταπεινὴν οἰκίαν τῆς Ἀλεξανδρείας, συνομιλοῦντα μὲ ἕνα ἑβραῖον Ραββῖνον. Ὁ σεβάσμιος ἀνήρ, κύπτων ἐπὶ τῶν χειρογράφων του, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦσαν γεγραμμέναι αἱ προφητεῖαι τοῦ Ἰσραήλ, ἀνεγίνωσκε μεγαλοφώνως τοὺς συγκινητικοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι προέλεγον τὰ πάθη τοῦ ἐπηγγελμένου Μεσσίου—τοῦ καταπεφρονημένου καὶ ἀπερριμένου ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἀνθρώπου τῶν θλίψεων καὶ τοῦ δοκίμου ἀσθενείας.

«Καὶ ἐνθυμοῦ, τέκνον μου», εἶπε, προσηλώσας τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀρταβάνους, «ὅτι ὁ Βασιλεύς, τὸν ὁποῖον ζητεῖς, δὲν εὑρίσκεται εἰς τὰ παλάτια οὔτε μεταξὺ τῶν πλουσίων καὶ τῶν ἰσχυρῶν. Ἐὰν τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ ἡ δόξα τοῦ Ἰσραὴλ εἶχε προορισθῆ νὰ ἔλθῃ μὲ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἐπιγείου μεγαλείου, ἔπρεπε νὰ εἶχεν ἐμφανισθῆ πρὸ πολλοῦ. Ἐπειδὴ οὐδεὶς ἀπόγονος τοῦ Ἀβραὰμ θὰ ἀποκτήσῃ πλέον τὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησεν ὁ Ἰωσὴφ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Αἰγύπτου, ἢ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Σολομῶντος, ἐνθρονισμένου μεταξὺ τῶν λεόντων τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἀλλὰ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ὁ κόσμος περιμένει, εἶναι νέον φῶς· εἶναι δόξα, ἡ ὁποία θὰ ἀναλάμψῃ ἀπὸ τὸ ὑπομονητικὸν καὶ θριαμβευτικὸν πάθος. Ἡ δὲ βασιλεία, ἡ ὁποία πρόκειται νὰ ἱδρυθῇ διαπαντός, εἶναι νέα βασιλεία, ἡ βασιλεία τῆς ἀκατανικήτου ἀγάπης. Δὲν γνωρίζω πῶς θὰ πραγματοποιηθῇ τοῦτο, οὔτε πῶς οἱ ταραχώδεις βασιλεῖς καὶ λαοὶ τῆς γῆς θ' ἀναγνωρίσουν τὸν Μεσσίαν καὶ ὑποταχθῆ εἰς Αὐτόν· τοῦτο ὅμως γνωρίζω, ὅτι οἱ ζητοῦντες Αὐτὸν θὰ κάμουν καλὰ τὰ τὸν ζητήσουν μεταξὺ τῶν πτωχῶν καὶ ταπεινῶν, τῶν τεθλιμμένων καὶ τῶν καταδυναστευμένων».

Οὕτως εἶδον τὸν Τέταρτον Μάγον κατ' ἐπανάληψιν, ὁδοιποροῦντα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, καὶ ἐρευνῶντα μεταξὺ τοῦ λαοῦ τῆς Διασπορᾶς, μεταξὺ τοῦ ὁποίου ἡ μικρὰ οἰκογένεια τῆς Βηθλεέμ ἴσως εἶχεν εὕρει καταφύγιον. Διῆλθε διὰ μέσου χωρῶν

τὰς ὁποίας ἐμάστιζεν ἡ πεῖνα, οἱ δὲ πτωχοὶ ἐκραύγαζον δι' ἄρτον. Ἐπεσκέφθη πανωλοβλήτους πόλεις, ὅπου οἱ ἀσθενεῖς ἀπέθνησκον εἰς ἀπέλπιδα ἀθλιότητα.

Ἐπεσκέφθη τοὺς καταπιεζομένους καὶ τοὺς τεθλιμμένους εἰς τὸ σκότος ὑπογείων φυλακῶν, καὶ τὴν ἀθλιότητα τῆς πολυανθρώπου ἀγορᾶς τῶν δούλων καὶ τῶν τρομακτικῶν κατέργων. Εἰς ὅλον αὐτὸν τὸν πολυπληθῆ καὶ περίπλοκον κόσμον τῆς ὀδύνης, ἂν καὶ δὲν εὗρε κανένα Βασιλέα νὰ προσκυνήσῃ, ἐν τούτοις εὗρε πολλοὺς νὰ βοηθήσῃ. Ἔθρεψε τοὺς πεινῶντας, ἐνέδυσε τοὺς γυμνούς, ἐθεράπευσε τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἐπαρηγόρησε τοὺς αἰχμαλώτους· καὶ τὰ ἔτη του παρῆλθον ταχύτερον τῆς κερκίδος τοῦ ὑφαντοῦ, ἡ ὁποία ἐκσφενδονίζεται ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω διὰ τοῦ ἐργαλιοῦ ἐνῷ ὁ ἱστὸς μεγεθύνεται καὶ τὸ σχέδιον συμπληροῦται.

Ἐφαίνετο σχεδὸν ὅτι εἶχε λησμονήσει τὸν σκοπόν του. Ἀλλὰ μίαν φορὰν τὸν εἶδον διὰ μίαν στιγμήν, ἐνῷ ἦτο μόνος κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, περιμένων παρὰ τὴν θύραν μιᾶς Ρωμαϊκῆς φυλακῆς. Εἶχε βγάλει ἀπὸ τὸν κόλπον του τὸν μαργαρίτην, τὸ τελευταῖον πολύτιμόν του κειμήλιον, καὶ τὸν παρετήρει. Καὶ τοῦ ἐφάνη ὅτι μία ὡραιοτέρα λάμψις, ἓν γλυκὺ φῶς, μία ἀόριστος ὠχρὰ ἀκτινοβολία ἔτρεμεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του, ὡσὰν νὰ εἶχεν ἀπορροφήσει ὀλίγην ἀντανάκλασιν ἀπὸ τὸν ἀπολεσθέντα σάπφειρον καὶ τὸ ρουβίνιον. Τοιουτοτρόπως ὁ μυστικὸς σκοπὸς μιᾶς εὐγενοῦς ζωῆς ἑλκύει πρὸς ἑαυτὴν τὰς ἀναμνήσεις τῆς παλαιᾶς χαρᾶς καὶ τῆς παλαιᾶς λύπης. Πᾶν ὅ,τι τὴν ἐβοήθησε, πᾶν ὅ,τι τὴν ἠμπόδισε, διοχετεύεται διὰ μαγικῆς τινος δυνάμεως εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν οὐσίαν του. Καθίσταται πλέον φωτεινὴ καὶ πολύτιμος, ὅσῳ περισσότερον φέρεται ἐγγύτερον πρὸς τὴν θερμότητα τῆς παλλούσης καρδίας.

Ἔπειτα, τέλος, ἐνῷ ἐσκεπτόμην περὶ τοῦ μαργαρίτου καὶ τῆς σημασίας του, ἤκουσα τὸ τέλος τῆς ἱστορίας τοῦ Τετάρτου Μάγου.

(συνέχεια) Π. Γ. Λ.

Η ΕΝ ΖΥΡΙΧΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Τὴν 21 Ἰουλίου συνεκροτήθη ἐν Ζυρίχῃ τῆς Ἑλβετίας διεθνὴς Συνέλευσις τῶν Ἀναμεμορφωμένων Ἐκκλησιῶν, τῶν ἐχομένων τοῦ Πρεσβυτερικοῦ συστήματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως. Εἰς τὴν Συνέλευσιν ταύτην ἀπέστειλαν ἀντιπροσώπους 38 ἐθνικαὶ Σύνοδοι Πρεσβυτερικῶν Ἐκκλησιῶν—τῆς Ἀμερικῆς, Καναδᾶ, Ἀγγλίας, Σκωτίας, Ἰρλανδίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Βελγίου, Ἑλβετίας, Ἰταλίας, Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας, Γιουγοσλαβίας, Ρουμανίας, Οὐγγαρίας, Ὁλλανδίας καὶ ἡ Σύνοδος τῶν Ἑλληνικῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐπίσης παρίστατο καὶ εἰδικὸς ἀπεσταλμένος τῆς Λουθηρανῆς Ἐκκλησίας τῆς Σουηδίας εἰς ἔνδειξιν ἀδελφικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ἀλληλεγγύης. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιπροσώπων ἀνῆλθεν εἰς 124, αἱ δὲ ἐργασίαι τῆς Συνελεύσεως διήρκεσαν ἐπὶ μίαν ὁλό-

καθὼς καὶ τῆς δραστηρίας ἐπιθετικῆς προπαγάνδας τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, τὴν ὁποίαν παντοιοτρόπως ἐνθαρρύνει ἡ σοσιαλιστικὴ Κυβέρνησις τῆς Πρωσσίας, ἵνα ἐπιφέρῃ σύγχυσιν καὶ διάσπασιν εἰς τὸν ἰσχυρὸν Προτεσταντισμόν, ὅστις ἀνέκαθεν ἐπεκράτει ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ. Ἐν γένει δὲ διεπιστώθη ὅτι καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην παρατηρεῖται ἰσχυρὰ προσπάθεια τοῦ Παπισμοῦ πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ παλαιοῦ παλαιοῦ πνευματικοῦ του ἐδάφους καὶ διείσδυσιν εἰς τὰ κέντρα τον Προτεσταντισμοῦ. Σχετικῶς πρὸς τοῦτο ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Εὐαγγελικῶν ἐκκλησιῶν (Βαλδενσίων) ἀνέφερεν ἐπὶ παραδείγματι πῶς ἡ σημερινὴ ἰταλικὴ Κυβέρνησις τοῦ Μουσσολίνι ἐξαναγκάζει τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς διαφόρων κοινοτήτων τοῦ Πεδεμοντίου, ὅπως ὁ πληθυσμὸς εἶναι κατὰ μεγάλην πλειονοψηφίαν προτεσταντικός, νὰ σημαιοστολίζουν τὰ δημοτικὰ καταστήματα κατὰ τὰς Παπικὰς ἐκκλησιαστικὰς ἑορτάς. Καὶ ἀπεφασίσθη ἡ ἐπίδοσις σχετικῆς ἐπισήμου διαμαρτυρίας τῆς Συνελεύσεως πρὸς τὴν Ἰταλικὴν Κυβέρνησιν.

Τρίτον θέμα συζητηθὲν ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως ὑπῆρξε τό: «Ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ δρᾶσις τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Πρεσβυτερικοῦ Συνδέσμου πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης». Καὶ ἀνεπτύχθη εὐρύτατα ἡ ἀντίληψις ὅτι ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς καλλιεργείας τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀδελφοσύνης μεταξὺ τῶν λαῶν, τῆς ἀπεχθείας πρὸς τὴν αἱματοχυσίαν χάριν κενοδόξων ἢ ἁρπακτικῶν σκοπῶν καὶ τοῦ πνεύματος τῆς συνδιαλλαγῆς καὶ λησμοσύνης τῶν παλαιῶν πολιτικῶν καὶ φυλετικῶν παθῶν, ἅτινα εἰσέτι κοχλάζουν πολλαχοῦ τοῦ κόσμου. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς συζητήσεως ταύτης ὁ Ἕλλην ἀντιπρόσωπος κ. Δ. Καλοποθάκης ἔφερε τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ προσφυγικοῦ ἐν Ἑλλάδι προβλήματος, ἔψεξε τὸν τρόπον, καθ' ὃν οἱ Σύμμαχοι τῆς Δύσεως, διὰ τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάννης, ἠθέτησαν ὅλας τὰς πολεμικάς των ὑποσχέσεις πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Τουρκίας, καὶ ἐτόνισεν ὅτι, ἀφοῦ ἡ ἐν Μ. Ἀσίᾳ καταστροφὴ ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἀλλοπρόσαλλον πολιτικὴν τῶν Συμμάχων, ὀφείλει ἡ Χριστιανωσύνη τῆς Δύσεως νὰ αἰσθανθῇ ὁποίαν τεραστίαν εὐθύνην φέρει διὰ τὰ δεινοπαθήματα τῶν προσφύγων καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν. Εἰς δὲ τὴν συναίσθησιν τῆς εὐθύνης ταύτης δύνανται μεγάλως νὰ συντελέσουν αἱ Πρεσβυτερικαὶ Ἐκκλησίαι, διαφωτίζουσαι τὴν κοινὴν γνώμην, διεγείρουσαι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν κοινωνιῶν καὶ ὠθοῦσαι τὰς κυβερνήσεις εἰς ἐνεργητικωτέραν ἐπέμβασιν ὑπὲρ τῶν ἀθῴων τούτων θυμάτων ἀλλοτρίων ἁμαρτιῶν. Τὰς ἀπόψεις ταύτας τοῦ Ἕλληνος ἀντιπροσώπου ἐχειροκρότησεν ἡ Συνέλευσις καὶ ἐξέδωκε κατὰ τὴν ἀκροτελεύτιον αὐτῆς συνεδρίασιν καὶ σχετικὸν ψήφισμα, ἐκφράζον τὰς συμπαθείας αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ ἐν Ἑλλάδι προσφυγικοῦ κόσμου καὶ καλοῦν τὰς κατὰ μέρος ἐκκλησίας ὅπως ἐργασθοῦν τὸ κατὰ δύναμιν ὑπὲρ προστασίας καὶ ἀνακουφίσεως τῶν προσφύγων τούτων.

Αἱ ἐργασίαι τῆς Συνελεύσεως ἔληξαν τῇ 28 Ἰουλίου διὰ τῆς παραδοχῆς σειρᾶς ὅλως ψηφισμάτων ἐπὶ πάντων τῶν συζητηθέντων θεμάτων, τὰ ὁποῖα ψηφίσματα δεικνύουν πόσον ὠφέλιμος καὶ εὐεργετικὴ διὰ τὸν κόσμον εἶναι ἡ ἀντίλη-

κληρον ἑβδομάδα ἐν μέσῳ ἀδιαπτώτου ἐνδιαφέροντος, ἐντὸς τοῦ μεγαλοπρεποῦς πλαισίου τῆς ὡραίας ἱστορικῆς πόλεως, ὅπου ὁ πρωτεργάτης τῆς Ἑλβετικῆς Μεταρρυθμίσεως Ζβίγγλιος ἀνέπέτασε τὴν σημαίαν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα.

Τὴν πρώτην ἡμέραν (Κυριακὴν) οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν συνέκεντρώθησαν πρὸς θείαν λατρείαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν ναόν, εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὸς ὁ Ζβίγγλιος πρὸ 300 ἐτῶν ἐκήρυττε τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖ ἀφοῦ ἠκροάσθησαν κηρυγμάτων ὑφ' ἑνὸς Γάλλου, ἑνὸς Ἄγγλου καὶ ἑνὸς Γερμανοῦ ποιμένος, μετέλαβον πάντες τοῦ Δείπνου τοῦ Κυρίου. Τὴν αὐτὴν ἑσπέραν συνῆλθον καὶ πάλιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Πέτρου, ὅστις καὶ αὐτὸς εἶναι ἀρχαία ἐκκλησία τοῦ 16ου αἰῶνος καὶ ἤκουσαν κηρύγματα συναδέλφων ἐξ Ἑλβετίας, Οὐγγαρίας καὶ Σκωτίας.

Ἀπὸ τῆς ἑπομένης ἤρχισαν αἱ συνεδριάσεις τῆς Συνελεύσεως καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς 9 π. μ μέχρι μεσημβρίας καὶ καθ' ἑσπέραν 8—10 μ. μ. Ἐν πρώτοις οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων ἐθνικῶν ὁμάδων τῆς Εὐρώπης ἐκ περιτροπῆς ἐξέθηκαν ἐνώπιον τῆς ὁλομελείας τὰ τῶν οἰκείων Ἐκκλησιῶν καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτῶν. Αἱ ἐκθέσεις αὗται, περιοριζόμεναι αὐστηρῶς εἰς ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἑκάστη κατηνάλωσαν μόλον τοῦτο δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας. Ἀπεφασίσθη δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ παραλειφθῶσιν αἱ ἐκθέσεις τῶν Ἀμερικανικῶν καὶ Ἀγγλικῶν ὁμάδων, ἵνα μὴ καταναλωθῇ περισσότερος χρόνος.

Κατόπιν ἡ Συνέλευσις προέβη εἰς τὴν συζήτησιν διαφόρων σπουδαίων θεμάτων, ἐνδιαφερόντων γενικῶς πάσας τὰς Ἐκκλησίας. Πρῶτον τοιοῦτο θέμα ὑπῆρξε τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα, καὶ ἐσυζητήθη διὰ μακρῶν τὸ πῶς δύναται νὰ καλλιεργηθῇ τὸ πνεῦμα τῆς χρηματικῆς συνδρομῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μεταξὺ τῶν μελῶν τῶν κατὰ μέρος Ἐκκλησιῶν, οὕτως ὥστε νὰ ἐπαρκοῦν αὗται εἰς τὰς δαπάνας αὐτῶν καὶ νὰ δύνανται νὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς ποιμένας αὐτῶν τὰ μέσα εὐπρεποῦς καὶ ἐπαρκοῦς συντηρήσεως. Καὶ ἐνεποίησαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὴν Συνέλευσιν αἱ ἐκθέσεις πολλῶν ἐκκλησιῶν περὶ τοῦ γλισχροτάτου μισθοῦ, ἀνθ' οὗ οἱ ποιμένες καὶ ἐργάται αὐτῶν ἐργάζονται εἰς τὸν πνευματικὸν ἀγρόν. Διετυπώθησαν δὲ διάφοροι τρόποι, καθ' οὓς αἱ συνεισφοραὶ τῶν μελῶν δύνανται νὰ αὐξηθοῦν χωρὶς νὰ καταπονήσουν οἰκονομικῶς τοὺς συνεισφέροντας, οὕτω δὲ νὰ βελτιωθῶσι τὰ οἰκονομικὰ τῶν Ἐκκλησιῶν.

Δεύτερον σπουδαῖον θέμα ἦτο ἡ συνδρομὴ τῶν πλουσιωτέρων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὰς πτωχοτέρας καὶ ἰδίως πρὸς ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ὑπέστησαν ὑλικὰς καταστροφὰς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον. Τοιαῦται Ἐκκλησίαι εἶναι αἱ τῆς Πολωνίας, Γερμανίας,, Τρανσυλβανίας, Ρουμανίας, Οὐγγαρίας κτλ. τῶν ὁποίων ναοὶ καὶ σχολεῖα κατεστράφησαν ὡς ἐκ τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἢ τῶν ὁποίων εἰσοδήματα ἀπωλέσθησαν ὡς ἐκ τῆς συμπήξεως νέων κρατῶν. Ἐπίσης συνεζητήθη ἡ δύσκολος θέσις τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἐκκλησιῶν ὡς ἐκ τῶν πολιτικῶν ἐκεῖ ἀνωμαλιῶν καὶ τῆς ἐπικρατήσεως σοσιαλιστικῶν καὶ κομμουνιστικῶν ἀρχῶν,

ψις τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐργαζομένη διὰ τὸ ὕψιστον πνευματικὸν καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος, δὲν πρέπει νὰ θεωρῇ τὰ μεγάλα κοινωνικὰ καὶ διεθνῆ προβλήματα τῆς συγχρόνου ἐποχῆς ὡς ἀλλότρια, ἀλλὰ πρέπει νὰ λαμβάνῃ ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν συζήτησιν καὶ ἐπίλυσιν αὐτῶν καὶ νὰ ἐργάζηται παντὶ σθένει ὅπως ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς τοῦ κόσμου φέρῃ χαρακτῆρα θετικῶς Χριστιανικόν.

Οἱ ἐν Ζυρίχῃ συνελθόντες καὶ συνεργασθέντες διελύθησαν καὶ ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια ἕκαστος, συναποκομίζοντες οὐ μόνον τὰς ὡραιοτέρας ἀναμνήσεις μιᾶς συγκεντρώσεως ἀδελφικῆς, ἥτις ἐξύψωσε τὸ Χριστιανικὸν φρόνημα ὅλων τῶν συνελθόντων καὶ ἐνίσχυσε τὴν πίστιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Εὐαγγελικῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ ἐνέπνευσεν αὐτοὺς μὲ τὴν συναίσθησιν τῆς μεγάλης εὐθύνης καὶ τῆς ὑψίστης ὑποχρεώσεως, ἣν φέρει πᾶσα Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν προαγωγὴν τοῦ κόσμου καὶ τὴν καταπολέμησιν τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἀπιστίας εἰς πᾶσαν χώραν καὶ φυλὴν ἀνθρώπων.

Δὲν πρέπει ἐν τέλει νὰ παραλείψωμεν νὰ ἐξάρωμεν τὴν ὡραίαν καὶ ἀπέριττον φιλοξενίαν καὶ περιποίησιν, ἣν ἐπεδαψίλευσαν εἰς τὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως αἱ ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι τῆς Ἑλβετίας καὶ ἰδίως αἱ ἐν Ζυρίχῃ. Διὰ τὸ ἀπόγευμα ἑκάστης ἡμέρας τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως, ἡ τοπικὴ Επιτροπὴ εἶχεν ὀργανώσει ἀνὰ μίαν τερπνὴν ἐκδρομὴν ἢ ἑορτὴν πρὸς τιμὴν καὶ ἀναψυχὴν τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως. Δὶς προσεκλήθησαν καὶ ἐφιλοξενήθησαν τὰ μέλη εἰς τέϊον εἰς ἐπαύλεις προϋχόντων πολιτῶν τῆς Ζυρίχης. Τὴν ἑσπέραν τῆς παραμονῆς τῆς ἐνάρξεως τῆς Συνελεύσεως ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἐθνικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλβετίας παρέθηκε γεῦμα εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον τῶν Συντεχνιῶν Ζυρίχης, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐξεφωνήθησαν συγκινητικοὶ λόγοι ἐκ μέρους τῶν τε Ἑλβετῶν καὶ ἀλλοδαπῶν ἀντιπροσώπων. Τὴν μεσημβρίαν τῆς τελευταίας ἡμέρας παρέθηκε γεῦμα ὁ Δῆμος Ζυρίχης πρὸς τὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως, καθ' ὃ ὁ Δήμαρχος δι ὡραίας προσλαλιᾶς ἐτόνισε τὴν ὑψίστην σπουδαιότητα, ἣν εἶχεν ἀνέκαθεν καὶ ἔχει τὴν σήμερον διὰ τὴν Ἑλβετικὴν πολιτείαν ἡ ζωηρὰ πνευματικὴ δρᾶσις τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἄλλο ἀπόγευμα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν Ἑλβετῶν συναδέλφων τὰ μέλη τῆς Συνελεύσεως ἐπεσκέφθησαν τὸ Ἱστορικὸν Μουσεῖον τῆς Ζυρίχης, ὅπου εἶδον τὰ κειμήλια τῆς Εὐαγγελικῆς Μεταρρυθμίσεως τοῦ 16ου αἰῶνος, Τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς 24 Ἰουλίου ἐξέμον πάντες οἱ ἀντιπρόσωποι εἰς τὸ πλησίον τῆς Ζυρίχης κείμενον χωρίον Κάππελ, ὅπου ἔλαβε χώραν ἡ ἱστορικὴ μάχη κατὰ τὸ ἔτος 1531 τῶν ὀπαδῶν τῆς Εὐαγγελικῆς Μεταρρυθμίσεως ἐναντίον τοῦ Παπικοῦ στρατοῦ, ὅστις ἐστάλη πρὸς αἱματηρὰν κατάπνιξιν τῆς Μεταρρυθμίσεως, καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν μάχην ἐφονεύθη ὁ Ζβίγγλιος. Μετὰ βαθείας συγκινήσεως οἱ ἐκδρομεῖς ἐπεσκόπησαν τὸ πεδίον ἐκεῖνο καὶ ἀνεπόλησαν τὴν ἀκλόνητον πίστιν καὶ φλογερὰν αὐτοθυσίαν τῶν ἀειμνήστων ἐκείνων σκαπανέων τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, οἵτινες πρὸ οὐδενὸς κινδύνου καὶ οὐδεμιᾶς θυσίας ὑπεχώρησαν ἵνα διαρρήξουν τὸν κλοιὸν τοῦ πνευματικοῦ σκότους καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀμαθείας, ἥτις ἐπὶ αἰῶνας ἐκράτει δέσμιον καὶ ὑπόδουλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον.

ΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΕΝ ΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΩι ΕΚΚΛΗΣΙΑι

Παρακληθέντες ἀναδημοσιεύομεν εὐχαρίστως ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Ἐλεύθερον Βῆμα» τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν·

Κύριε Διευθυντά,

Μετὰ λύπης ἀνεγνώσαμεν εἰς τὸ διπλοῦν τεῦχος τοῦ Ἰουλίου τοῦ περιοδικοῦ «Ἀνάπλασις» τὰς πικροχόλους ἐπικρίσεις τοῦ κ. Δ. Κουϊμουτσοπούλου κατὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντος Πανορθοδόξου Συνεδρίου, τὸ ὁποῖον κατ' αὐτὸν ἔλαβε βεβιασμένας ἀποφάσεις, ὡς εἶναι ἡ περὶ νηστειῶν, τοῦ γάμου τῶν ἐπισκόπων καὶ τοῦ δευτέρου γάμου τῶν κληρικῶν καὶ ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὗται τοῦ Συνεδρίου τόσον ἀπαράσκευον εὑρίσκουν τὴν Κοινὴν Γνώμην καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν κοινωνικήν, ὥστε βλάβης μόνον ἢ ὠφελείας πρόξενοι δύνανται νὰ γίνουν. Ὦ! πνεῦμα ἀντιλογίας! Ὦ μέγιστον καὶ ἀθεράπευτον ἐλάττωμα! Συνέρχονται οἱ ἀντιπρόσωποι ἐξ αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἀντιπροσωπεύουν τὰ ἐννέα δέκατα τῆς Ὀρθοδοξίας, καὶ ἀποφαίνονται καὶ λαμβάνουν ἀποφάσεις ἐπὶ ζητημάτων λίαν ἐπειγόντων καὶ σπουδαιοτάτων, ὧν ἡ λύσις ἀναβαλλομένη θ' ἀπεδείκνυε νεκρὰν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ θεσμὸν ἀρχαιολογικὴν μόνον ἔχοντα ἀξίαν, καὶ ἰδοὺ ἀμέσως προβάλλει τὴν κεφαλὴν τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιλογίας καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ κακίσῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας, διότι δῆθεν εὑρίσκουν ἀπαράσκευον τὴν Κοινὴν Γνώμην, κλπ., διότι ὁ Λαὸς δὲν παρεσκευάσθη εἰς μίαν τοιαύτην ἢ τοσαύτην μεταβολήν! Πρόχειρα ἐπιχειρήματα! Δυστυχισμένε Λαέ! ποῦ γίνεσαι χωρὶς νὰ ἐρωτᾶσαι τὸ ἔρεισμα τοῦ πνεύματος τῆς ἀντιλογία; καθενὸς πολιτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ, ποῦ θέλει νὰ θολώνῃ τὰ νερὰ καὶ νὰ δεικνύῃ ὅτι διὰ τὸ χατήρι σου κόπτεται! Ὁ Λαὸς εἶνε ἀπαράσκευος! Ὁ Λαὸς ἐχάθηκε! Διότι τὸ Πανορθόδοξον Συνέδριον οὐδὲν ἄλλο εἶπεν, εἰμὴ ὅτι πλὴν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, αἱ ἄλλαι νηστεῖαι δὲν εἶναι γραμμέναι, ὅτι δύναται καὶ ἔγγαμος νὰ γίνῃ ἐπίσκοπος καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ὁ γάμος καὶ ὁ χηρεύσας ἱερεὺς νὰ ἔρχηται εἰς δεύτερον γάμον. Ὦ Λαέ, ἂν εἶχον τὴν καλωσύνην νὰ σὲ ἐρωτοῦν, πῶς θὰ ἦσαν ἀλλοιώτικα τὰ πράγματα καὶ πῶς καθένας δὲν θὰ μποροῦσε νὰ πωλῇ εὐσέβειαν καὶ πατριωτισμὸν ἔτσι εὔκολα! Θὰ τοὺς ἔλεγες ὅτι μὲ τὴν διαρρύθμισιν τῶν νηστειῶν, μὲ τὸ νὰ ἦναι ἔγγαμοι οἱ ἐπίσκοποι, μὲ τὸ νὰ ἔρχωνται εἰς δεύτερον γάμον οἱ χηρεύσαντες κληρικοί, δὲν σκανδαλίζεσαι τὸ παράπαν, διότι αὐτὰ εἶναι σύμφωνα μὲ τὴν στοιχειώδη λογικήν, τὴν ὁποίαν σοῦ ἀρνοῦνται οἱ δῆθεν φύλακές σου, καὶ μὲ τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, ἥτις κόντεψε νὰ μεταβληθῇ εἰς φακιρισμόν. Ἂς παύσῃ λοιπὸν ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς λέξεως Λαός. Ἐὰν ἠρωτᾶτο ὁ Λαὸς πόσα πράγματα δὲν θὰ ἐγίνοντο πλέον ὀρθὰ καὶ πόσα ἐπιχειρήματα δὲν θὰ διέφευγον ἀπὸ τὰς χεῖρας τινῶν! Ἐπὶ τοῦ προκειμένου π.χ. θὰ ἠκούετε αὐτὸν κ. Κουϊμουτσόπουλε, νὰ σᾶς λέγῃ ὅτι εἰς ὅ,τι ἀπεφάσισε τὸ Πανορθόδοξον Συνέδριον εἶναι συμφωνότατος, καὶ ὅτι δοξάζει τὸν Θεόν, ποῦ διωρθώθησαν πράγματα ἐκκλησιαστικά, τὰ ὁποῖα ἀντὶ νὰ

τὸν εὐχαριστοῦν, ἀντιθέτως τὸν ἐσκανδάλιζον, ὡς ἡ ἀγαμία τῶν ἐπισκόπων, ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ δευτέρου γάμου τῶν κληρικῶν, αἱ πολλαὶ νηστεῖαι, ἃς μὴ δυνάμενος πλέον νὰ τηρῇ, τὰς κατήργησε σιωπηρῶς, ἡ γυναικώδης κόμη τῶν κληρικῶν, ἡ ἀμφίεσις ἡ ἀποκρουστικὴ αὐτῶν κλπ. Ἂς παύσῃ λοιπὸν τὸ διαστρέφον τὴν ἀλήθειαν πνεῦμα τῆς ἀντιλογίας.

Βάμος Κρήτης, 18 Σεπτμεβρίου.

Γ. Κ. Φραντζεσκάκης

πτυχ. ἱερεύς.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ εἰς τὸ ὅτι τινὲς τῶν «Χιλιαστῶν», τῶν ἐνταῦθα εὑρισκομένων, εἰς διάφορα ἐν Ἑλλάδι φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα καὶ ἀλλαχοῦ, προσφέρουσιν ὁμοῦ μὲ ἀντίτυπα τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ ἰδικά των φυλλάδια, ἐγένοντο δὲ αἴτιοι ὅπως οἱ βιβλιοπῶλαι τῆς Βρεττανικῆς καὶ Ξενικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας παρεμποδίζωνται εἰς τὸ ἔργον των, ἀπαγορευομένης τῆς εἰσόδου καὶ αὐτῶν εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα. Διὰ τοῦτο σπεύδομεν καὶ δημοσίᾳ νὰ δηλώσωμεν ὅτι οἱ βιβλιοπῶλαι ἡμῶν οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν μὲ τὸ ἔργον τῶν «Χιλιαστῶν».

Πρὸς τούτοις δηλοῦμεν ὅτι οὐδεμίαν εὐθύνην φέρομεν διὰ τὴν πώλησιν τῶν ὡς ἄνω φυλλαδίων, καθ' ὅσον κανὼν ἡμῶν εἶναι ὅπως μὴ ἐπιτρέπωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους βιβλιοπώλας τὴν πώλησιν τῶν τοιούτων φυλλαδίων, ὡς καὶ τὴν ἀνάμιξιν αὐτῶν εἰς δογματικὰ ζητήματα. Ὡς διακριτικὸν δὲ σημεῖον οἱ ἡμέτεροι βιβλιοπῶλαι θὰ φέρωσιν ἐπὶ τοῦ στήθους των σῆμα ἐκ μετάλλου μὲ τὰ ἀρχικὰ τῆς Ἑταιρίας μας γράμματα. B. F. B. S.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας

Π. Ι. Σειρηνίδης

Ἀθῆναι τῇ 5 Σεπτεμβρίου 1922.

ὁδ. Φιλελλήνων, 2.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν εἰς τὸ νέον τιμολόγιον τῶν βιβλίων ἡμῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπηνέχθησαν αὐξήσεις τινὲς ὡρισμένων βιβλίων.